Ч. 153. **Чернівці, неділя дня 24. грудня 1906 (6. січня 1907 р.)** **Рочник XXII.**

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
в Австро-Угорщині: на цілий рік 16 кор., на пів року 8 кор., на чверть року 4 кор., на місяць 1 кор. 50 сот.
в Росії: на цілий рік 8 карбованців, на пів року 4 карб.
в иньших державах: на цілий рік 32 фр., на пів року 16 фр.

Передплата на „Буковину“ разом із тижневником „Руска Рада“
на цілий рік 18 кор. (згл. 9 рублїв або 34 фр.)
а на пів року 9 кор., згл. 4·50 р., або 17 фр.
Поодиноке число 10 сотиків.

БУКОВИНА

Виходить кождої середи, пятниці і неділї.

Редакция, адмінїстр. і експедиция „Буковини“
в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.
Ч. телефону 176.
Адрес для телеґр.: „Буковина — Чернівці“.

Оголошеня приймає ся по 20 сот. від стрічки. „Надіслане“ по 40 сот. від стрічки. При частїйших замовленях відповідний рабат.
Рекламациї неопечатані вільні від порта.
Рукописи звертає редакция лише за попереднім застереженем і залученем належитости почтової.
В справах редакцийних можна устно порозуміватися що дня від 9—10 рано і 2—3 по пол. крім недїль і сьвят.

Всім співробітникам, предплатникам, читачам і цілій українській громаді бажаємо — Веселих Сьвят!

Велика, сьвітла сімя!...

Ходили ми, видючі сини темного народу, по рідній землї, у безнадійній неволї і нїде не знаходили собі пристановища.

Усе під сїрим небом, усе в сивому туманї, нїмі і безутїшні, між з'убоженим, окраденим людом.

Як Марко невмирущий носили за плечима тяжку вагу дум про долю народню і від того низько хилились наші спини.

Хотїли випростатись, хотїли скинути з себе черезмірний тягар, та зріс ся він з нашим єством.

Хотїли сказати народові те велике слово, що ним живе кожна чиста душа, яку не до краю придавило ще гнїтом горе, — та язик наш нїмів.

Очі видючі бачили: усї навкруги заклопотані щоденщиною, у борнї лютій за шмат хлїба продають і волю свою і душу, чорними тїнями волочуть ся по нивах чужих, журно дивлять ся у землю суху, не ждуть кращої долї нї для себе, нї для дїтий.

Так ми блукали проміж прибитими недолею людьми, з пекучими думами про цїль власного життя, усе виглядаючи сонця сьвітлого з-за хмар навислих, виглядаючи крізь тумани — і страшно стало нам жити в понурому краї!

Зойк роспуки вирвав ся з наших грудий і роскотив ся луною по широкій Українї.

Перелетїв у чужі землї і перескочив аж за океан великий.

Почули той зойк вільні народи і засмутили ся.

Почули вороги наші, і збентежили ся.

Почув люд рідний, і біль наш гострий уразив його чулу душу.

Підняв похмуре чоло, глянув у похмуре небо і прозрів.

І від того вся Україна відмінила ся...

Упала з плеч наших вага і ми опинили ся в великій народній сім'ї, що багата вірою в добро, у сьвітлу будучину.

Ми у великій сімї...

Вільний вітер розігнав хмари чорні і Молоду Україну осьвітила Сьвітова Зірниця...

Ой, то й не Зоря поранкова зас'яла, — то стала Правда серед високого неба, послала по небному Сьвіту блиські Проміні — Вістники Волї, що будили душу рідного Народу...

І вже не темні раби переорюють чужі ниви, а вільні Хлїбороби стали на сторожі народнього Дїла, складають свою Громаду, велику, Нову Громаду, подають свій Громадський Голос, гучний, як Дзвін непереможний, як велетень Руслан, страшний ворогам нашим, як пімста Гайдамаків...

Покляли ся повернути Рідному Краєві Землю і Волю...

Стала Рада на Українї і веде Батьківщину щасливу до Свободи сьвятої...

Велика, сьвітла сім'я!

Її породила воля...

І поки воля вабити ме людську душу, поти сїмя буде чиста як сльоза, горяча як кров, сьмілива як куля і тверда як сталь.

Поки сїмя не розібєть ся — воля панувати ме в краю.

Україна заговорила про волю...

Усї народи диву дають ся, що заговорили нїмі, слїпі прозріли.

Дивують ся, мовчать і тільки прислухають ся.

Слухають і вороги наші і не дарують нам у Вільній Українї вільної Громадської Думки, тремтять і блїднїють од Народньої Справи...

Знову повіяло північними вітрами...

Заховало сонце ясне, окутало землю сїрими туманами, віє в саму душу холодом вохким...

Браття! того вже ми не злякаємось.

Бачили день сьвітлий, широкий обрій, всією істотою відчули подих волї...

Як дуби столїтні перед бурею, як скелї перед морськими хвилями, так стояти мем усї проти натиску людської кривди, памятаючи, що вже нїчим-нїчим і нїхто в сьвітї не затулить нам небесного простору, не сховає сьвітла сонця праведного, якого ми так довго ждали. Нехай тумани густі закриють од очий наших ще раз далекий обрій, ще раз — то дарма!

Серед пітьми чорної ми будемо весело сьпівати про сьвіт білий.

З тяжкої неволї завернемо волю до себе.

Раз народ наш, як орел, подивив ся сонцеві в очи і вже не забуде нїколи, що він склав велику сїмю, що багата вірою в добро, у сьвітлу будучину.

Велика, сьвітла сїмя!

Не забуде, що він має своє рідне слово, гостре як блискавиця, страшне як божий гнїв.

Його породила воля.

Сама осьвітила і поставила на сторожі.

І вільний духом народ, серед гармідеру чужого життя, серед грому ворожих рушниць та гармат, почує рідне слово, бо вже знає, що ним, тільки ним здобуде собі кращу долю.

Народ знає, що невеликий ще гурт, що заговорив до його рідним словом, алеж знає й те, що то є його дійсні проводарі і що з кожним днем, з кожною годиною прибуває до цього табора все більше й більше заступників волї.

Ідуть вони з кадрів самого народу...

І кріпшати ме цей гурт, ширити меть ся, зростати ме аж заговорить в один голос увесь наш народ, що мусїв нїміти два сторічча.

І скаже велике слово...

І вже ніякі ворожі заходи не тільки чужих пройдисьвітів, а й своїх перевертнів-зрадників не здолають заглушити того могутнього слова!

Іван Липа.

1)

С. К.

Хто винен?

Єї матїр мешкала на передмістю. Була дуже бідна і не мала звідки платити великого чиншу за помешкане. І чого-ж було єї йти до міста? Там вона й роботи не дістала-б, бо там є „американьскі“ прачкарнї, а на передмістю давали прати до неї.

Єї одинока донечка мала що лиш тринацять лїт. Вона укінчила народну школу й брала ся помагати мамі при роботї. Инколи йшла до міста, та стояла коло продавцїв овочів. Дехто купив більшу скількість, тож потребував когось, щоб нїс. До сего просила ся зараз Марися. А коли заробила кілька крейцарів, бігла до матери й давала їй — сей зарібок.

— — — — — — — — — — — —

Марисї минав пятьнацятий. Вона вже була досить росла, тож матїр дала єї на службу до одної панї в містї. Сусїди відраджували, але матїр їх не слухала, бо треба було гроша на житє.

„Ще є час сидїти дома! Буде сидїти, як віддасть ся, а тепер най іде, та чогось привчить ся. Ще й гроша принесе і на одежину не треба буде видавати...“

Марися служила вже другий рік, і господиня була з неї дуже задоволена. Другого року господиня наняла кухарку. Була се вже старша дївка, але що — панною треба єї звати. У вечер заходив до панни Катрі гість в синьому кабатї. В недїлю знов ішла вона на прохід і приходила завсїгди з гостями в синїх кабатах.

Раз пішла з нею і Марися на прохід. Богато людий бачила вона в містї. Але на неї мало хто подивив ся. За те з Катрею що другий-третий зачіпав ся. Чи то щось скаже, чи моргне, а ті в синїх кабатах — ще лїпше. А до неї, Марисї, нїхто не моргав. Як вертали домів — телепав ся якийсь челядник за ними. За час прилучив ся до нього ще й якийсь його товариш. Оба балакали богато й голосно. І вона чула, як один з них казав: „Вона зове ся Марися, я знаю. Ану, диви ся на неї! Вона гарна?! Га! Личко собі гладеньке, хоч цїлуй. А який рівний хід! І очи синї має. Краса тай годї. Варта піти на „шпацїр“ з нею...“

Але се було все. Тай за се гнївала ся Катря й наказала їй, щоб вже не лазила за нею, як та йде на прохід.

Дрімаючи мріла о проходї з „кавалерами“, о милїй розмові; а снила, що один з панків навіть цїлував єї. О, як то солодко цїлувати ся.

— — — — — — — — — — — —

Рік сїмнацятий минав. Сватїв ще не було, тож служила далї. Була досить гарна дївчина, тепер саме в цьвіту житя, однак нїхто не подивляв їй... Одного дня чистила тротоар коло брами. Треба було отворити велику зелїзну браму. Не могла підняти зелїзної підпори. Се побачив переходячий дорогою старий учень від столяра Радецкого, і поміг єї. Такий геройский вчинок вистарчив, щоб збудити в дївчинї симпатию до сего хлопця. До того ще назвав він єї „панночкою“.

Від тепер можна було частенько побачити Марисю коло брами, як чекала на услуги чемного учня. Одної суботи на веснї сказав він до неї: „Пійдїм завтра до фольксґартену“.

Вона дуже врадувала ся. „Добре, я маю завтра цїле пообіде вольне“. І він дуже радував ся, стиснув єї руку і пішов далї. „Я буду чекати о другій годинї тут коло брами“, додав при відходї.

Надійшла недїля. Він вбрав нові цайґові річи і новий соломяний капелюх. Соломяних капелюшів тодї ще нїхто не носив, то правда, але що до того... На його груди гойдала ся велика, потроха зівяла червона рожа; зівяла, бо носив єї майже два днї в кишенї, щоб панї майстрова не побачила... Марися вбрала нову блюзку і капелюх, що дістала від господинї. Суккнї визичила в тїтки. А щоб, крий Боже, не поваляти єї, мусїла підняти полу аж за богато в гору. Але так мусїла вона, бо — а най заплямить десь сукню — тїтка не визичали-б вже нїколи.

(Конець буде).

Давно — а нині.

Не у нас і не тепер а давно — давненько в стариннім поганьскім Римі, в тім клясичнім сьвіті панів і рабів-невольників, було прецінь хоч кілька ясних днів в році, в яких за ніякі гроші не побачив бись, було, нігде ні панів, ні рабів, а були люди, вольні рівні люди. — Діяло ся се в дні сатурнового сьвята (Saturnalia 17—20/XII.), що сьвяткувалось на памятку колишньої золотої доби, Сатурнової доби, коли то правда на земли царювала, а люди жили в мирі і братерстві, не знаючи ріжниць та кляс, жили собі неначе-б в раю.

Ось на памятку тої золотої доби, в ті ясні дні Сатурнового сьвята в Римі, перекидувались і пани і раби в рівних собі людий, засїдали до одного стола як вольні з вольними і рівні з рівними, гостили ся і обдаровували оден другого і були як одна сїмя і була на старинній римскій земли радість велика. Але ся дивная радість і щезала хутко мов сон-мара; хутко вертали раби-невольники назад до свого ярма — служити панам і Рим прибирав свій давний звичайний вигляд...

Ся на причуд дивна карта історії культури старинного Риму, ся обнова поганьского Риму, приводить всякого в глубоку задуму. Видко в тім поганьскім Римі хоч на хвилину пробуджувалось у панів сумлїнє в виду своїх рабів, пробуджувалось у панів почуванє великої кривди, яку діяли они своїм рабам а відси ішло змаганє бодай на хвилину очиститись від гріхів, змазати велику провину; — але ся картина сьвідчить також про дивну елястичність і широкість людского сумлїня; та дарма, се ж були язичники — погани!

А нинї? І нинї раз у рік на Різдво Христове, в те велике сьвято мира і любови засїдають до одного стола пани і „слуги“ як одна — едина сїмя, як свої зі своїми, як рівні з рівними; і стає — бачить ся — радість на християньскій земли велика! — І справдї була-б се радість велика, коли-б не теє, що ті „слуги“ щось дуже подабають на колишних рабів ветхого Риму; так і видко їм з лиця, що не дуже привикли они засїдати ураз зі своїми панами. А вже-ж ніяково стане, коли згадаєш, що ті ясні хвилї мира і любови хутко щезнуть мов сон-мара серед буденної дїйсности...

Видко панї і панове гадають, що ті великі — сьвяті слова Христові про братерство між людьми, се лише так собі від великого сьвята, а в меньші сьвята та ще й будні днї они не обовязують нікого...

В. Кмицикевич.

Евген Мандичевський.

I. Пусте.

Упала мрака на листки
І слéзами покрила,
Мороз потис, затряс ся лїс
І помарнїла сила.

Пусте житє — тверда судьба.
Минає все стрілою:
Ось-ось ще молодість твоя,
А тут і гість з косою.

30. XII. 1903

II. Зміна.

Як нинї тямлю церковцю:
З горбка усе глядїла,
Як нам в веселому гуртку
Росли до лету крила,

І як дитиною тодї
Біжу там на леваду:
Чи і тепер найду в журбі
Потїху і розраду...

Минув ся час, душа не та —
Судьба усе змінила:
Слова гіркі і грудь пуста
Та і підтяті крила.

30. XII. 1906.

Наша заморська еміґрация.

Се не буде ні студия, ні інтервю, лише кілька заміток про побут наших братів за морем, зроблених на основі інформаций, які був ласкав подати менї отсе в розмові д. Юлїян Бачинський, що саме тепер повернув до Львова із півторарічної подорожі по безконечних просторах Північної Америки, серед яких поселились сотки тисяч наших еміґрантів, втїкаючих від утиску й нужди, що всеможно запанували на прадїдній нашій земли.

Еміґрация наша жде сáме свого історика, а побут наших еміґрантів вижидає свого рисовника. Чиж не характерне се, що до сеї справи взяв ся нїхто із людий, що мають на устах филю патріотичних фраз, а саме один із поклонників ідей міжнародного социялїзму, яких „патентовані“ патріоти звуть людьми без вітчини й без любови до свого народу. Так воно — як мовляв Франко — „ти брате любиш Русь, а я нї сарака“... Д. Юлїян Бачинський впрочім не вперве займаєть ся справою нашої еміґрациї. Згадаємо, що перша його і найвизначнїйша публїцистична студия „Україна irredenta“ зродилась на сторінках „Народу“ викликана втїканем наших селян за Збруч, до Росиї... Наш загал здебільша в дбаню о еміґрантів не далеко перевисшав ц. к. власти, які лиш стояли на тім, що мужик не сьміє покидати Галичини, а то бачите велика посїлість не мати ме дешевого робітника. Наша інтелїґенция тільки відраджувала селян від еміґрациї просто для того, щоб всьо остало по старому, щоб не меньшала скількість нашого народу в Австриї, місто того, щоб взяти орґанїзацию еміґрациї у свої руки і охоронити селян від обманьств аґентів по сїм і тім боцї моря. Вонож дїє ся на дїлї таке, що й нинї фірма Austro Americana, яка має навіть „високі“ згляди в нашій державі, просто визискує селян і везе їх нечувано довго і то серед прямо осоружних обставин...

Ведений бажанем познакомитись із побутом наших заморських братів вибрав ся д. Юлїян Бачинський, чоловік в силї мужеского віку, дня 17. червня 1905 р. в дорогу до Америки, із якої тільки що повернув сам; всякі фотоґрафії, документи, материяли й записки, яких назбиралась цїла сила — ще в дорозї. За той час обїхав він наші кольонії в Сполучених Державах в країнах Ню-Джерзі, Ню-Йорк, Конектітут, Масачусетс, Пенсільвенїя, Огайо, Індияна, Ільопоіс і Місурі, а відтак вибрав ся до Канади, де обїхав провінциї Квебек, Онтеріо, Манїтоба, Cackezeban, Альберта і Британська Колюмбія.

В Сполучених Державах живе наших еміґрантів около 400.000. Точної статистики не вспів наш дослїдник зібрати, бо материяли до того моглиб дати тільки сьвященики, ну а між американськими сьвящениками є теж „бізнесїсти“, які не раді виявляти число своїх вірних, себто висоту доходів, щоб не викликати часом завистъ декого із своїх собратів, яким більше ходить о гроші як о веденє вірних у небесні брами...

Найбільше займають ся наші еміґранти в Сп. Державах роботою по фабриках і по копальнях вугля. Головний контінґент наших робітників фабричних гуртуєть ся в державі Ню-Йоркскій, а копальняних в державах Пенсільвенїя і Огайо. По фабриках заробляють вони від 1·25—1·75 долярів, а в копальнях вугля від 1·35 дол. до 2, 3 і 4 дол. Розуміеть ся, що наш робітник сповняє тільки найпростїйші а заразом найдешевійші роботи; на визначнїйше місце вибивають ся звичайно лише в копальнях, де стають „босами“, себто наставниками робітників, при чім заробляють і до 160 долярів в місяць. Тут треба згадати досить характеристичну річ, що прим. така хиба простенька робота як замітанє вулиць для нашого еміґранта не доступна; задля сего „чину“ — треба бути американьским горожанином! Та се лиш так мимоходом. Крім сего взяло ся богато наших еміґрантів до промислу шинкарського; де тільки є який гурт наших еміґрантів, зараз заводить якийсь земляк „салюн“ себто звичайний шинок, де тільки можна — пити і по всему! Салюнїсти добре стоять і вони — що може бути давним — повибивались здебільша на перше місце в заморській Українї. По товариствах, орґанїзациях, комітетах церковних — всюди вони мають перший голос. Поруч із „салюн“-ами заводять наші промислові еміґранти, торговлї корінні, які однак богато терплять через даванє на кредит, яке має місце і в Америцї. А то буває не раз так, що „сват“ набере товарів „на кредит“, а відтак — дименїє і помчить ся на роботу за десятки миль, не заплативши довгу! Із иньших засобів доходу еміґрантів слїд ще згадати книгарство, удержуванє банків, які міняють гроші, беруть їх в депозити, продають „шіфкарти“, пересилають гроші до старого краю — а вкінци й погребництво. Рільництвом займають ся наші еміґранти в Сполучених Державах здебільша мало, через те, що наша еміґрация припала вже на час, коли дарових фарм було уже не много. Найбільше наших фармерів живе у Н. Дакатї, але вони не з Австриї, а із київської ґубернії, із України. Однаковож і в Сполучених Державах є декілька наших фармерів, які однак не доробились якогось більшого майна. Коротко кажучи: доля наших еміґрантів в Сполучених Державах під зглядом економічним стоїть не згірше. Правда жде їх там робота дуже важка, виснажуюча, але всеж таки можуть в Америцї зажити красшим житем, як у „старім краю“.

(Конець буде.) *Ярослав Весоловський.*

---

4) **Лїнкеус.**

„Чого они властиво тїшать ся?“

(З фантазий реалїста).

Переклала Теодора Безпалко.

(Конець).

— Так, мої благородні братя і свояки — сказав на се иньший, — коли би були самі лише такі люди, то пращайте всї великі предприемства! З товаришами нашої раси, добре і правильно вихованими, якими они і є по більшій части, можемо без намислу зачинати якусь війну, на пр. в інтересї шваґра нашого сестрінка, або своячки нашої пасербицї, щоби їм допомочи до здобутя престола, або якогось кусня землї; і можемо бути сего певні, що по пятиразовім заарранжованю масового відсьпіваня краєвого имну і по однїй величавій парадї військовій всї будуть уважати сю війну справою добра і чести вітчини.

— Се однак дивно і інтересно! — перервав йому молодий суверен, — що они думають собі при тім?

Се питанє викликало голосний сьміх і зі всїх сторін стали кричати до него:

— Се власне і є, що они нїчого при тім не думають, — а молодий суверен, трохи подратований, на те: Але що було би, коли-б піддані одного пануючого вивчили ся имну другого суверена і противно? Що тодї? Як тодї склали би ся річи? Чи мельодия є байдужна річ? Чи може істнує яка звязь між одною державою, розумію через се: між одним пануючим а одною мельодиєю?

Панове мусїли закусювати губи, щоби з сего питаня ще більше не сьміяти ся, як з попередного; вздержували ся лиш, щоби не образити молодого суверена; а оден старий князь запанував на стільки над собою, що міг спокійно відповісти: Нїякої звязи нема! Се залежить від того, до якої мельодиї привикло ся змалку!

Молодий суверен заспокоїв ся сим, а другий став говорити: Ми справдї маємо ріжнородні помічні средства, можна би сказати, розумні машини, які улекшують нам панованє, але все таки остає ще багато трудностий; іменно деякі случаї, яких не можна предвидїти... Що менї самому лучило ся недавно? Минувшого лїта відвідав я зі своїм двором великий готель, який є уладжений на верху одної гори. Розуміє ся, хотїв я зробити себе трохи популярним і при одній торжественній нагодї піднїс патріотичний тоаст за наш гарний край а специяльно за сей кусень землї, на якім стоїть сей готель, який неодному приносить здоровлє і т. д. і т. д. При тім замітив я на лицях присутних загальне заклопотанє; властитель готелю шепнув щось свому сусїдови до уха; одним словом, я запримітив, що мусїв стрілити якусь дурницю, хотяй, розуміє ся, нїхто голосно нїчого не сказав, і всї, коли я скінчив, витали мене з найбільшим одушевленем.

— Що-ж се було? Я не знав або може забув, що сю гору, на якій стоїть готель, присудила перед кількома тижнями спільна гранична комісия сусїдній державі, з якою ми у тім часї були в напружених відносинах.

Сим способом я зайшов зі своїм патріотизмом на невластиву дорогу, і дїйсно не дуже приемно було менї відтак читати ті дотепи, якими в кілька днів опісля деякі часописи railписували ся. Одна з них в безличний спосіб принесла навіть артикул під заголовком: „Всьо має свої границї, навіть патріотизм!“

— Так, панованє справдї не є таке легке, і не всьо йде так гладко, як чоловік собі бажає! — запримітив на се иньший. — Менї лучило ся не давно щось подібного.

Я перебував в столицї одної моєї провінциї, хвалив надто гарний край і по одній дїйсно поривистій мові тоастував перед тисячами людий, на щасте сего величавого кусня землї, обдарованого від Бога плодовитостию і красою природи. Ви знаєте, як се тїшить людий, коли хвалить ся з чутем сей кусник землї, на якім они жиють; они собі відтак виображують, що они самі то всьо так гарно зробили, або Бог з любови до них сотворив ті величаві краєвиди і плодовиту землю, і в тім зворушеню стає їм також любий сей, що говорить такі любі слова... Представте собі однак моє розчарованє: Приступає до мене старий мужик, не женує ся зовсїм і просто в очи питає мене: „Чи те а те село не належить також до сего краю?“ Я замість, щоби його відсунути або казати випровадити, відповів йому на се приязним тоном: Алеж певно!

— „Коли так“, — продовжав він майже грубим тоном, — „то най Ваше Величество поїде раз туди і огляне те село і всю далеку околицю! Не плодовита, не гарна, лиш з найбільшим трудом можемо видерти з неї наш щоденний хліб. Ми не відчуваємо зовсїм того благословеньства Божого, про яке Ваше Величество перед тим так гарно говорили“.

— Алеж, любий чоловіче, — відказав я йому, стративши майже терпеливість, — ваша околиця становить лиш малу частину сеї провінциї!

— „О, Ваше Величество, реплїкує сей бовван, — таких нужденних околиць, як наша, є ще дуже богато в сїм краю, я знаю їх, але Ваше Величество не знає свого власного краю! Він справдї ріжнородної якости! Від гарних бесїд не стане лїпше а виглядає се лиш так, мов би ми збіджені люди, нїчо на сьвітї не значили!“

— Щож менї лишало ся зробити, як відвернути ся і не удостоїти сего чоловіка жадним словом більше? Розуміє ся, зараз його відведено: однак ся істория була для мене не мало прикра!

— Завсїгди повертаємо до сего, що панованє є тяжкою штукою, — сказав господар-суверен. Бути брусоватим? тодї стаєсь чоловік непопулярним; бути ввічливим? То нарід стає зухвалим!

— Так і є, — притакнули всї, встаючи від стола і розійшли ся, щоби відїхати до своїх мешкань.

Але наймолодший суверен, не пішов відразу на сходи, але виглянув ще раз з цїкавостию на балькон, поглянув на широку площу в долинї і побачив що она стала зовсїм порожна і пуста. Звернув ся проте назад до дверий, які вели на сходи, сходячи сказав півголосом до себе:

— Правду сказавши, я таки не знаю чого они властиво тїшили ся!

Богдан Лепкий.

I. КОЖДА ГОДИНА...

Кожда година, як фаля нестримна
Віддаль розлуки збільшае між нами.
Віддаль як море велика, таємна
Об беріг вічности бе бовванами,
Беріг високий, скалистий, з хрусталю
Зимно, байдужно відтручує филю.

* * *

Де є власть тая, де є тота сила,
Що безнастанно біль і кривду творить?
Думки, як птиця буйна, бистрокрила
Лине до ньої і так їй говорить:
„Сило безглузда, а так всемогуча
Будь ти проклята, як грім, град і туча!

Будь ти проклята проклоном розлуки
Що радість косить, а сум засїває,
І будь проклята проклоном розпуки,
Перед котрою житє завмирає,
Як нерозумний, послушний меч ката,
Що тне невинну голов — будь проклята!“

II. ЯК ТЕБЕ ОБСЯДУТЬ...

Як тебе обсядуть в хатї
Думи, вампіри крилаті,
Як ґранітною скалою
Сум повисне над тобою,
Як заплаче серце кволе —
Кидай хату, йди у поле.

В полю вічний вітер грає
Жаль сьвітами розвіває,
В полю трави, в полю квіти
Є де своє око дїти,
Як тоті вірли-соколи
Мисли полетять по поли.

Ту присядуть, там приляжуть,
Ту щось вчують, там щось скажуть,
Тутки сльози, там знов роси,
Крачуть круки, дзвонять коси,
Тутки з гнїву стрепенем ся,
Там заплачем, ту всьміхнем ся.

А зобачиш плуг мій друже,
Скажеш: „помагай Біг, плуже!
Помагай Біг, руки чорні,
Щоб були кріпкі й моторні,
Щоб колись на ріднім полю
Красшу виорали долю!“

0.

Спомини з послїдних 50 лїт.

Пів столїтя довгий час в житю чоловіка, не те в житю народа. Проживши пятьдесять лїт і перейшовши за той час усі фази национального житя Русинів на Буковині, задумав я згадати увесь минулий час, як то у ньому ми, буковиньскі Русини, стали зі знїмчених космополїтів сьвідомими Українцями. Цікаві спомини, як вже не для всїх, то бодай для тих, що перейшли враз або однакову зі мною дорогу, а се-ж уся старша буковиньска Русь, хоч як нечисленна горстка батьків национального відродженя Русинів на Буковині.

Пятьдесять лїт тому назад, себ-то в пятьдесятих роках минулого віку говорили на Буковині по руски не тільки попи а й дїдичі залюбки, й нині ще подибаєш між ними старців, що найрадше балакають між собою і з другими по нашому. По моїй думцї, походило се з їхнїв тодїшних близших, як сегодня, зносин з народом, між яким жили. Але вже тодї брала нїмецка мова між молодшими попами, першими абсольвентами ґімназиї й богословского наукового закладу, чим раз то більше верх, чому пособляли нїмецкі школи в Чернівцях, в яких навчили ся „шварґотїти“ й попадянки. Ось н. пр. моя бабка по матери, попадя, не вміла нїраз говорити й ледво дещо розуміла по нїмецки. За те мої родичі і їхнї ровесники розмовляли між собою по нїмецки, хоч до дїтий говорили н. пр. „Wo ist die мисочка?“ Wer hat zerschlagen das neue горнятко? і т. п. Переписка була теж виключно нїмецка. Руских ґазет і книжок не бачив я в нїкого, хоч бував у многих домах тодїшньої „рускої“ інтелїґенциї, яка складала ся головно з попівства. Руске письмо придало ся їм хиба до вписів метрикальних а кирилицею читали хиба молитвенники і церковні книги. У декотрих бачив нїмецкий календар а рідко де й нїмецку ґазету, яких мій батько як співробітник мав кілька н. пр. „Die Biene“ „Böhmisch-Leipaer Wochenblatt“, „Neutitscheiner Zeitung“ і т. п. зпоза Буковини.

Крім попів було ще троха учителїв народних, що, хоч вийшли з тодїшньої „препарандиї“ волоско-рускої, улягли ґерманїзаторскому впливови та не читали і не мали нїякої рускої ґазети й книжки крім читанок шкільних, написаних дивовижним язичієм.

В 60-роках покинув я село й прийшов до Чернівець до православної хлопячої школи, що мала, ба має й доси, на папері руску, волоску й нїмецку мову викладову, але в дїйстности була та ще й є ґерманїзаторскою фабрикою. На моїй станциї у катедрального кантора Д. була дяківска бурса, розмова йшла все по руски, але плекано тільки сьпів, про мову нїхто не дбав, хиба що висьмівали „гупульщину“, якою я говорив. На другій станциї, у мого дїда була теж справдїшна „шляхоцка“ бурса, у якій були ученики ріжних шкіл, головно з Волоки над Черемошом. Ґімназисти зміж них роздобарювали й про національні справи і втягали до того й прочих, навіть зпоза сеї бурси. Друга така бурса, але вже Униятів-Галичин, була у пок. проф. Глїбовицкого.

Під конець 60-их років виступає й на Буковині чим раз то голоснїйше питане національне. Супроти румунїзаторских заходів пригадують собі й Русини, що вони не Волохи а борба Андрієвича-Могаґ'я проти епископа Гакмана заставляє владику піддержувати руский національний рух, що й видав 1869 року касинове тов. „Руску Бесїду“ а 1870. політичну „Руску Раду“. Від сего часу обхоплює національний рух все ширші круги рускої молодїжи, старших не прибуває багато, хиба деякий професор з Галичини. Ученики заходять що дня до „Бесїди“, читають там головно „Слово“, з часом повстає бібліотека, але з дарованих московских творів або меньше вартних галицких „сочиненій“, одні і другі не годні були заохотити молодїж до читаня а старші теж не дуже рвали ся до них. За те тайне товариства „Согласіє“, а пізнїйше „Братній Союзъ“, розгрівали своїми нарадами, зборами, викладами, муз.-декл. вечерками і театральними виставами між учениками національні почуваня, що вибухали борбою проти румунїзаторских заходів особливо катихитів, в ґімназиї і в уч. семинариї.

Та весь сей рух був довго „русскій“, про який мали ясне поняте одні професори-кацапи, що взяли були провід в свої руки а то головно Шанковский в ґімназиї а Глїбовицкий в уч. семинариї.

Із заснованем унїверситету в Чернівцях (1875) починає між молодїжию проявляти ся „народовецкий“ напрям, який проявляв вже перед тим „Братній Союзъ“, але в акад. „Союзї“ йде ще довго борба Русинів з „Русскими“ а так само і в прочих тов. „Руска Бесїда“, „Руска Рада“ і „Народний Дім“. Всякі заходи, спровадити обі партиї до згоди, не вдають ся, бо якжеж можна погодити вогонь з водою? „Народний Дім“ друкує навіть осібні видання своїх статутів з одним „с“ (руский) і з „дашками“ а друге з двома „сс“ (русскій) і без дашків. Та надармо, борба йде далї в товариствах і поза ними, як пр. в комісиї для управильненя правописи, у видавництвах, які розпочинає „Руска Бесїда“ крім календаря. Виходить все більш на верх, що кацапи то перевертнї. У 1885. роцї кінчить ся борба побідою народовцїв, котрі стають видавати „Буковину“ і „Бібліотеку для молодїжи“ в народнім язицї і дусї помимо противних сему заходів кацапів і опановують усї товариства, з яких виступають недобитки кацапів.

І від того часу йде національне осьвідомлене рускої інтелїґенциї, якої число росте рік за роком, тай пробуджуване народу, яке ширшає чим далї тим скорше. З „Буковиною“ заходить перша ґазета в доми інтелїґентів-Русинів на Буковині, бо доти мало в котрого з них виднїла ся яка руска ґазета, хоч би „Родимый Листокъ, що виходив вже перед тим. За „Буковиною“ в слїд розсипали ся по Буковині вперед кацапскі ґазети, що й доси накидують їхнї редактори безплатно, спершу інтелїґентам а відтак в наслїдок їхнього осьвідомленя селянам, а далї найшли приступ і иньші українські ґазети та книжки, так що нині не має на Буковині інтелїґентної людини, яка-б не мала й не читала їх, хоч не багато ще між нами таких, що видають на се дїло значну суму. Наша інтелїґенция вже говорить і переписує ся з собою майже виключно по українськи, словом національна сьвідомість україньской інтелїґенциї на Буковині зросла за сей недовгий в житю народу час, бо за несповна чверть віку, незвичайно, ба вже навіть заходить в маси народу, куди єї заносять не тільки ґазети, книжки і товариства та народні діячі, але й молодїж, що виходить зі шкіл, де вчать сьвідомі своєї народности учителї, де книжки й наука україньскі. Так то пятьдесять лїт тому не було у нас сьвідомої національної інтелїґенциї, ба ще 25 лїт тому можна було єї почислити на пальцях, а нині є вже й у нас сотки сьвідомих Українцїв всяких станів. Правда, ще багато місць між учительством, а тим більше в станї духовників і в иньших урядах займає чужих а навіть ворожних нам людий, та і се лихо меньшати ме що рік зі зростом нашої рідної інтелїґенциї, хоч як его з усїх сил спинюють наші опікуни і їхнї послушники з рускої крови і кости, ставляючи нашій молодїжи всякі перепони, щоби тільки як найменьше число єї перейшло через все густїйші решета до якого небудь становиска, щоби тим чином мати ще місця для імпорту ріжних культуртреґерів, що допомогають знов ріжним пявкам, своїм національним і політичним товаришам, визискувати наш нещасливий нарід...

Згадуючи поступ, який зробила наша національна справа на Буковині за послїдних 50 лїт, годї не спімнути й про те, кілько то сили й енерґії спотребувало тих кількох людий, що підняли ся сего важкого труду. Загал бачить нині тільки добуток тої мозольної працї а мало хто з них знає, кілько поту-крови стояла кожда і найменьша дрібка того добутку... Ох, коби то кождий сьвідомий Українець на Буковині приложив своїх рук до народного дїла у такій самій мірі, що тих кілька одиниць, які самі мусїли видобувати ся ще з національної тьми на висоту національної сьвідомости, тодї й маса нашого народу на Буковині стала би за короткий час національно-сьвідомою силою, проти якої не вдїяли би нїчо нїякі ворожі затїї.

Михайло Жук.

Поет і мрії.

Поет: „А, се ви прийшли,
Се ви до мене завитали,
Ви, що звуть вас — „мрії“?
Геть! ідїть-же геть!
Мої чуття вас не пізнали,
Більше я на вас не маю вже надії.

Ви зупинились?
Чого ви хочете від мене? —
Я вам зовсїм чужий.
Ви всї зрадливі,
Ваше лице таке нужденне,
В сьвятинях вишних Бога — голос ваш нїмий!

Чого вам треба?
Гей, ви, що на квітки так схожі,
Ви, що звуть вас раєм.
Так ви дурили,
Так се не ваш той запах рожі,
Відгуки порожні ми лишень кохаєм?“

Мрії: „У темному лїсї зросли ми,
А крила у морі купали;
Слова наші — мова рослини
І люде нас довго незнали.

Зродились в казцї таємній
І казкою хочемо бути,
А покрик ваш, люде, даремний:
Ярмо наше вам не зіпхнути.

Віками, в безмежнім просторі,
Блукаємо ми над землею;
Ми в друзї закликали зорі,
Все творим рукою своєю.

Ти хочеш, щоб море заграло —
І море реве і лютує,
Ти хочеш, щоб тихо сьпівало —
Й воно як той голуб буркує·

Ти хочеш, щоб пісня крилата
В оселю твою завитала? —
І пісня злетїла богата,
І муки твої розігнала.

У темноту лїсї зросли ми,
Ми крила у морі купали;
Слова наші — мова рослини,
В краях ми казкових лїтали.“

Поет: „Чолом вам любі!
Забудьте мою лайку дику:
Вмент я в вашій волї.
Про все забудьте!
Як дурень наробив я крику,
Лиш без вас чуття мої — обдерті, голї.

Прилиньте тихо!...
Стомив ся я голодний, бідний;
За красою плачу.
Я не чужий вам —
Я вам рідний, чуєте? Я рідний!
Ви тїкаєте?... Невже вас не побачу?!“

Чернигів, 1906. р.

А. Сластьонов.

Церковний сьпів і культура в XVII. і XVIII. віці на Українї й Московщинї.[1]

Припадково прочитав я в „Новім Времени“[2] статю відомого музичного критика М. Іванова: „Вопросы церковно-музикальной литературы (по поводу новыхъ ея теченій).“ В статї тій запевняє автор, що нам нїчого не відомо про церковний сьпів не то за часів удїльних князїв і перших московських царів, але навіть що „ми нїчого не знаємо про сьпів за Олексія Михайловича“, та що годї собі уявити, щоби патріярх Нїкон міг перескочити відразу від поединчих утворів попередного часу до надто складних, нових духовних композиций; відки врештї могли би они до нас прийти — з Литви чи України, і ще й такі, котрі би мали характер чужої віри? Для сего в тодїшній Москві не стало би засобів, тай Литва з Україною не могли дати нїчого особливого з огляду на стан їхної культури.

Спробуємо хоть по части припімнути, чи Україна справдї відповідно тодїшному стану культури, проти Москви не виявляла з себе нїчого особливого, і чи дїйсно заведений Никоном новий церковний сьпів не був для Московцїв новиною. Не треба бути анї музикантом взагалї, щоби д. Іванову довести на безлїчи прикладів, що Україна тих часів була о цїле небо культурнїйша від Московщини, і не тільки музика, ба і иньші умілости і науки вливали ся широкою филею із України в Московщину.

Багато київських учених працювало тодї в Москві на ріжних полях науки. Хочби назвати лиш Епіфанія

---

[1] Отся статя друкувала ся свого часу в тепер вже неістнуючій часописи „Полтавщина“. Пізнїйше передрукував єї науковий журнал „Кієвская Старина“, звідки ми єї задля інтересу трактованої річи переклали для нашого загалу. — *Увага перекладчика.*

[2] „Новое Время“ — российська ґазета реакцийного напрямку; обговорює нераз і українські справи, тільки з становища тенденцийного, нетерпимого. — *Ув. перекл.*

Славинецького. Скілько хісна приніс він своїми перекладами з грецької і латинської мови, скільки попрацював він не лишень в користь церковної, але й громадянської просьвіти Московщини!

Учені специялісти, дослідники того часу, як Щапов і Іконніков, признають, що Нікон впроваджував у жите живла грецькі і південно-рускі (українські), а Петро, прорубавши вікно в західну Европу, звичайно уводив лишень західні елементи. Дивно, що д. Іванов, майже що не чверть віку ведучи музикальну критику в „Новім Времени“, не хоче собі пригадати (бо не знати чи можна?) хотьби й того, що декотрі музикальні критики припускають не без причини, що пятилінійна нотна система появила ся в XVII. в. не із заходу, а уведена са́ме Українцями.[3])

Без сумніву відомо д. Іванову і те, що коли на Соборі для поправленя духовних книг піднесено справу про треголові шатрові церкви, що прибрали ся в Москву з України, і про еї малярство, то і цар і Нікон уступили в сій справі перед оборонцями старовини, а коли дійшли до церковного сьпіву і семинотної системи, яка також появила ся із України, то і цар, і Нікон оборонили еї — бо вже надто очевидні були достоїнства сеї новини.

Нікон цілком слушно ремствував і різко виступав проти „раздѣльно-нарѣчнаго пѣнія“, яке неприємно розтягае слова. Завзята оборона південно-руського сьпіву вказуе на смак у Нікона; ось чому він „на славу прибралъ клиросы предивными пѣвчими и гласы преизбранными“. Заведений Ніконом сьпів на київські і грецькі взірці подобав на „пѣніе одушевленное паче органа бездушнаго“.

На пропозицию Нікона заборонив патріарх Йосиф всюди як многогласіе,[4]) так і старий попсований сьпів.

Може бути, що д. Іванову буде інтересно послухати сучасника Ніконового — Павла Алепського, що супроводив антіохійського патріярха Макарія в Москву і навідував ся до Росії два рази в 1652. і 1655. роках. Єго дневник, ведений в арабській мові, являеть ся богатим матеріялом для вивчення тодішньої Московщини і України. Авторитет і правдомовність Павла Алепського признані ученими і не улягають ні найменьшим підозрінам. Переїхавши Україну в дорозі до Москви, подорожні бавили довго в Коломні; бо тоді саме лютувала в Москві чума; помічаючи тут побут „Московичів“ тай записуючи подрібно свої поміченя, згадуе він і про церковний сьпів на Україні і порівнуе его з мовковським так: „Сьпів козаків радуе душу і зціляе від нечалей, бо їхний сьпів іде від серця і виконуе ся його не мовби одними устами. Вони пристрастно люблять сьпів з нот, ніжні і милозвучні мельодиї. У отсих же (Московичів) сьпів іде без приготовленя, на вгадь, на один лад — вони про се і не дбають, бо люблять голос — грубий, густий, басоватий, яким не вдоволиш слухача. Подібно як ми уважаем такий голос нікчемним, лічать вони наш високий напів неприличним.“

Ще кілька місць у дневнику Павла Алепського, де він захоплюеть ся і напівами і самим сьпівом на Україні; на одному місци, де іде бесіда про сиріт, що виростали і учили ся в кождім селі, оповідае він, що ті сироти прогодовували ся, ідучи що дня, з заходом сонця по всіх домах, при чім „сьпівали хором гимни Пресьвятої Діви приемним, захвачуючим душу напівом.“ Таким чином сьпів з нот стояв близько до народу і був навіть его потребою. Врешті, нічому тут дивувати ся, бо тоді і нарід був в більшости письменний; на се е богато сьвідоцтв і учених стверджень. У Павла Алепського знаходимо до сего питаня ось яке місце: „На всій земли козацькій ми знайшли на вдивовижу чудову черту: всї они з виїмком не богатьох, навіть більшість їх жінок і дочок, уміють читати і знають порядок церковних служб і церковні напіви; окрім того сьвященники вчать сиріт і не допускають, аби волочили ся невіжами по улицях (ibid).

Багато разів намагали ся Павло і Макарій вибрати ся з Москви, але цар відпустив їх аж майже по двох роках. Задля того розросли ся записки А-го і являють ся, як сказано, вартісним засобом до вивченя тодїшного побуту.

Але вкінци наші вандрівники вибрали ся з Москви і тїшили ся великими радощами. „Від тої хвилини, як ми побачили Печерський монастир, котрого копули блестїли вже з далека, і як доторкнув ся нас милий запах тих цвитучих земель, наші душі стрепенули ся з радости і ликування, серця наші розкрили ся і ми стали і зливати ся в подяках Господу Богу.

В протягу тих двох літ, проведених в Московщині, висів замок на наших серцях, а ум наш був до крайности стїснений і пригноблений, бо в тім краю нїхто не може себе почувати сяк-так свобідним і за доволеним, окрім хиба тубильців... За те край козацький був для нас немов то рідним краем, а его мешканцї були нам добрими приятелями і людьми, в роді нас самих“. (Ibid. стор. 185). Пів віку опісля, себ то 1709 року, вертав ся через Україну від Петра Великого данський післанник Юст Юль і от що его тут вразило: „Мешканцї козацької України благоденствують і жиють з сьпівами на устах... Козаки ходять до церкви з молитвенниками в руках, а Москалї, навіть і бояре, неписьмені і навіть не знають початків віри, які в Данії знають дїти. Все населенне козацької України відзначаеть ся великою ввічливостію і охайностію, всї одягають ся чисто і чисто тримають свої хати“.

Упадок культури і грамотности починаеть ся від тогди, як Петро І., бажаючи знївечити вільні і духовні друкарні українські, заборонив друкувати в них духовні книги, так що друкарні, що служили місцевим потребам, згодом позникали. Після Петра все ще була яка-така свійська самобутня культура, і тому то цариця Елисавета Петровна підчас свого побуту в Київі, була так захоплена тим, що виділа, що голосно і всїм чутно висказала таку фразу: „Возлюби мня, Боже въ царствіи твоемъ, якъ я люблю народъ сей благонравный і незлобивый“.

Дальший ступінь в низ веде ся за Катерини II., поневолене всего українського народа. Такі заходи, розуміеть ся вбили цілковито останки культури і грамотности, з тих часів народ наш починае поволї тонути в стан дикости, що панує і до нинї. І скілько часу буде знову треба, аби народ, як в старовину, став письменним і пішов знов як колись в церкву з молитвенником в руках?

Поважаний критик д. Іванов будучи довголїтним співробітником в „Новім Вр.“, переймив ся до сита і для него самого непомітно поглядами сеї ґазети, що домагаеть ся винародовлення всїх і вся в российській державі і то за всяку цїну; от для чого у него культура України за часів Олексія Михайловича не виявляе для Москви „ничего особеннаго“, от чому і Нікон, що завів українську пятилїнійну систему і київські напіви, не запровадив нїякої новизни. Але ми в горі вже бачили, що говорять з сего приводу сьвідки-чужинцї, а навіть і не упереджені российські учені; та от що напослїдку писав колись і сам д. М. Іванов: За часів Олексія Михайловича ішла жорстока боротьба задля удосконаленого нотного сьпіву, що дістав ся до нас з України. Проти него воювали черцї оборонцї старовини, а за ним обставали новатори і сам цар Олексій Михайлович тай патріярх Нікон. Таким чином, лїнійна семиґрафія, уживана в більшеголосовім сьпіві, отримавши високу піддержку, затріюмфувала, і умілість зробила величезний крок наперед“.

Чи мож повірити, що ті рядки того ж таки д. Іванова? З виїмком умисного замовчування що до України, не можна, що до дальших виводів не згодити ся з автором, що наприклад уважае даремним заходом деяких сучасних духовних композиторів, звязати великоруску народну пісню з духовною музикою, користуючись для того хоть би і славетними підголосками, на які по думцї Іванова, не звертали навіть уваги такі приміром видатні знавцї, як Балакирев і Римскій-Корсаков, і які пустив в рух ділетант Мельгунов. Тому-ж то і натручуеть ся здогад, чи тіж самі підголоски не видумка ділетанта Мельгунова? Зрозуміло, що всї такі заходи блищать ся штучностю і насильством. Шкода, що д. Іванов не згадав в своїй статї, що той же Бортнянський був запрошений святїйшим Синодом на те, аби очистив і впорядкував духовний сьпів, в який тодї музиканти-невіжи ввели ріжні веселенькі мотиви і навіть цїлі арії із італїяньских опер, такі ріжні херувимські і т. и. Захід впорав ся з такою розпущеностию багато скорше, а особливо ще в половині XVI. в. і довело ся розправити ся з нею на так довго тревалім „Тридентійскім соборі“. Слушно зауважуе д. Іванов і супроти добродіїв сучасних композиторів, що „годї задоволити ся тілько загальним осудом про те, що зроблено у нас. От і Чайковский все гудив Бортняньского, а скінчив на тому, що взяв ся редаґувати его твори! Тай в своїх власних духовних утворах не далеко втїк він від Бортняньского, а нехай би і не знати що казали ті, котрі в его творах хотїли би віднайти якісь нові шляхи для церковної музики“. Що до Бортнянського, то докори, з якими він зустріваеть ся у Росіян і до сегоднїшного часу за свої немовто італїянські церковні мельодиї, на мій погляд не зовсїм справедливі і не наукові, а тим самим і не досить обарґументовані. Почати хоч би з того, що більше як сто лїт перед Бортнянським інтересні чужинцї, як Павло Алепський, уже помітили і досить докладно схарактеризували черту народного україньского смаку у сьпіві: „они пристрастно люблять сьпів із нот, ніжні і милозвучні мельодиї.“ Безусловна подібність, яка заходить між італїянськими і українськими народними піснями, констатують і туристи, і навіть знавцї музики. Є докладні антропольоґічні досліди богатьох чільних учених про етнїчний тип Українця: досліди ті талановито виклав видатний авторітет на тій царинї — професор д. Анучін. В статї своїй наводить сей учений безліч науково доказаних прикмет, якими ріжнить ся Українець від Великороса. Він звертае увагу і на той момент, що Великороси асімілювали собі багато фіньских народів (які зовсїм не музикальні — додае автор від себе), за те Українцї приняли в себе більше крови давних турськых народів південної Россиї. „Як би то і не було, Українцї ріжнять ся від Великороссів силою прекмет своего умислового і морального типу, своїми відносинами до релїґії, до жінки і родини, до власности і т. д.; ахна „громада“ не те, що великоруский „міръ“; їх пісні, думи, поговірки, казки проняті иншими почуванями, мислями, споминами“.[5])

Якже-ж з огляду на се все трудно зрозуміти що виключно в наслїдок своеї фізичної і психічної індівідуальности, що ріжнить Українця від Великоросса, Бортнянський тілько як син свого народу, був в силї передати вілно історичні заповіти умілости, себто саме ті „ніжні і милозвучні мельодії“, про які відозвав ся ще Павло Алепський? Не виходимо з дива, читаючи у иньшого музикального критика Н. Соловьова, про Бортнянського прим. такі поверховні міркування: „Помимо того, що Бортнянський був родом з України, він надто уляг вплывови італїйської школи“. Подобалоб воно скорійше на правду, якби Н. Соловьов перелицював свое „помимо того“ на „тому саме“.

Бортнянський і инший велит на полї церковної музики, Турчанїнов, сотворили російську духовну музику, і розроблюючи старинні церковні напіви, вони розуміеть ся українщили їх мимоволї, се не було нїчого иньшого, як лиш орґанічне вітхненне особливостий, вложевих в їх души природою України, а північне вухо, маючи свої музикальні заповіти, і до нинї не може звикнути до південного кольориту музики. На конець подам ще дуже характерну випись із статї І. Личка, що недавно появила ся в „Южныхъ Записках“ (ч. 9): „Після ювилейного вшанованя нашого знаменитого композитора М. В. Лисенка взивав д. Іванов в „Новім Времени“ зі всїх сил, щоби Лисенко „сміливо зірвав з традицией і зладив свої опери до вистав в російскім вбраню“. При тім обіцяв Лисенкови европейську славу і признав ся, що він не находить нїчого індівідуально-українського в его творчости, не находить тому, що нїчого осібно-українського не істнуе в світї звуків, хоть Бетовен і черпав з них мотиви.[6]) „Таке умалїнне українських талантів, таке бажанне, відняти мозок і душу у українського народа, тягнеть ся червоною ниткою через всю історичну дїяльність реакційної російської преси. Така робота впроваджуе в блуд російську інтелїґенцию і затемнюе самосьвідомість українського громадянства, бо не стрічаеть ся з відпертем із боку поступового табору російської преси, задля якогось непорозуміння, ані зі сторони української публїцистики, „по исключительнымъ причинамъ“.

Переклав *І. Ф-вич.*

Петро Карманьский.

* * *

Кровавий плач України несе ся
Від стін Кавказу до верхів Бескиду;
А лютий ворог з рабських слїз сьміє ся
Тай над живими править панахиду.

Й нема між нами свого Прометея,
Який загрів би мертвяків до бою:
Лягла в могилах народня ідея,
А люд упив ся смутком і журою.

Всьо заснуло. Лиш часом озве ся
Несьміле слово болю і трівоги.
І сонний велит збудить ся — двигне ся
Тай розпучливо глядае дороги.

Василь Пачовський.

В ґондолї.

У Венециї на морі
Блисла ясна тиха ніч,
А в небеснім кругозорі
Мілїярди блисло віч!

Темне небо сафірове
Цїле звіздами горить,
Сподом море смараґдове
Грае, плеще і шумить.

Гарний човник тай весельце,
Обжемчужена вода —
Я у човні і ти серце,
Ти дївчино молода!

Та не лїчить мене з горя
Твоя куплена любов.
Гей красуне, трунь до моря
Свого любка стрімголов!

А. Амфітеатров.

Ялинка Химки.

Трета година в ночи. В домі богатого купця Леванова пануе тиша. Все спить. Вечером осьвітили вони гарну ялинку для дїтий і з тої нагоди запросили до себе всїх свояків і знакомих; дитячі гри, танцї і ріжні иньші забави змучили не лише дїтий, але також і старших. В домі Леванова можна було тепер стріляти із гармат і нїхто не пробудив би ся, так твердо спали родичі, дїти, ґубернантка і вся челядь. Велика ялинка, яка мимо ріжних вечером поповнених на нїй демоляций, збитків, осталась в сальонї, при слабім сьвітлї лямпок, які горіли перед сьвятими образами, виглядала вона цїлком чорною. Долїшні крачки розпростерлись широко наче лапи хижого зьвіря, що здавалось, готові зараз ймити кождого в свої обійми, а звіздами окрашений вершок опер ся горду о розету на стелї, наче хотїв пробитись крізь неї і заглянути, що там дальше за нею находить ся.

---

[3]) Гляди: „Церковное пѣніе в Россіи“ опытъ историко-техническаго изложенія Д. Разумовскаго. — *Увага автора,*

[4]) Одночасне читане кількох читців для приспішеня служби.

[5]) Великороссы и малороссы — словарь Брокгауза (Т. V. и XIII). — *Ув. авт.*

[6]) Надзвичайна ориґінальність української пісні завсїгди приковувала до себе увагу знатного музикального ґенія кінця XVIII. в. Бетовена, який, буваючи часто на чудових музичних вечерах свого віденського приятеля, российського посла сьвітлїйшого князя А. К. Розумовського, завсїгди захоплював ся українськими піснями, які виконували ся власним хором князя, і навіть сам написав кілька річей на українські мотиви. — *Ув. авт.*

Дальше там — маленька кімната — подібна до більше брудної келїї пустельника, як до помешканя. Тут горить перед сьвятим образом лямпка і осьвічуе на стінах дешеві коверцї, кухонний стіл, два звичайні крісла і тапчан. На тапчанї лежить скорчене, маленьке сотворіне. По коротко обстриженім волосю, виразних рисах лиця і великих червоних та незґрабних руках мож догадувати ся, що то якийсь хлопчина, та убране показуе, що то дївчина. Отсе сотворіне не спить; його чорні круглі очи з великими пупілями сьвітять ся якось незвичайно ясно і гостро — наче очи тхоря, що йме ся в лапку. Чоло поморщене, уста стиснені, а на блїдім обличю відбиває си вираз тяжкого і незвичайного духового напруженя. Такий вираз можна побачити лише в цїлком малих дїтий, які, скоро лише пробудять ся, хочуть пригадати собі свої сни.

В містї Н., де мешкали Леванові, знане се сотворіне під назвою „дурна Химка“. Помимо того, що Химка е найстаршою дочкою шлюбної пари Леванових. все називають її всї свояки а також слуги „дурною“.

Перед десятьма лїтами була Химка жвава і гарна дитина, та одного дня прийшло щось до голови її хрестному батькови (він був тодї пяний) переляками її. Коли одного разу перенята була вона всею душею грою лялками, він закрав ся потиху із заду і зачав ревіти мов медвідь. Дитина мов мертва повалилась долу... і пробудила ся... вже „дурною Химкою“ без мови, без памяти і розуму. Від того часу жила вона як звичайна ідіотка. Хоч тепер е вона на шістьнацятім роцї житя, то все таки осталась малою і нерозвиненою, як десятилїтне дитя. Тепер е вона на пів нїмою і володіе лише кількома словами, але й сї виговорюе недобре і без звязи. Хлїб напримір називае „шклянкою“, кота „кріслом“.

Як хто Химку розсердить або з нею дрочить ся, то вона зачинае зараз плакати й кричати; але слів нїхто не розуміе, бо все те, то мішанина незрозумілих і майже диких звуків. Химка дуже послушна наче ягнятко, часом навіть більше як кожде здорове і розумне дитя. Для того не післали її родичі до нїякого закладу, а оставили дома, не показують нїкому, встидають ся її, замикають і дуже мало журять ся нею. Їди нїколи вона сама не жадае, хиба що присилують її до того; часом забудуть слуги подати їй їсти і нещасна помрачена мусить тодї голодувати. Коли-ж часом голод або спрага зачинають їй дошкулювати, то Химка зачинае бояти ся; тодї здае ся їй, що в її нутрі сидить звір і починае її гризти; вона зачинае воркотїти, спершу потихо, на півголосно, відтак сильнїйше, аж вкінци переходить той плач у вите дикого зьвіра; вите розливало ся по цїлім домі і викликувало загальний неспокій. Тодї дають зараз Химцї їсти, при чім дістае і кілька ударів за неприличність.

Бийки вона не боїть ся і приймае все рівнодушно; коли на неї голосно крикнути, то вона починае трясти ся і дістае гістеричні напади; мабуть десь у глубинї її мізку живе все схований спогад на рев її хрестного батька. Дуже тяжко мож присилувати її, щоби вмивала ся. Нову одежу рве вона на кавальчики, а носить раз-враз старе, сиве бархитове убране, як лїтом, так і зимою і навіть спить в нїм.

Як поведуть її на прохід в огород або на подвіре, то вона зберае все що бачить: папери, онучі, згарки циґарет, цьвяки, згарки сьвічок, ховае все в пазуху, несе у свою кімнату і кидае на купу у кутичок. Се її богацтво, її забава. Вона любить свою власність, навіть боронить її. Коли часом вимітають або миють її кімнатку, що трапляесь дуже рідко, то хора сїдае на свій скарб, прикривае его одежею і руками та несупокійно і заздрісно стежить за кождим рухом мітли або слуги, її найбільших ворогів.

Сьогодня скоїло ся щось надзвичайного. Як завжде, так і сьогодня забули дати Химцї поживи. Перед вечером була вона дуже голодна й споглядала все неспокійно на двері в надії, що чейже хтось принесе їй їсти, однакож не приходив нїхто. Стало темно. Сердита Химка чекала ще трохи, та коли нїхто не явив ся, вона зачала воркотїти, і за хвильку мало рознести ся по цїлім домі знакоме вите. Та нараз почула Химка щось такого, що присилувало її до мовчанки і вона почала здивовано глядїти на поміст. Там на долинї, під помостом, дїялось щось незвичайне, цїле море звуків долїтало до неї. Було чути сильні і слабі людські голоси, чути було сьпіви, крики, сьміх... Придавлені то знову голосні шелести людських рухів більшали з кождою хвилиною. Довго прислухувала ся Химка тому незнаному шелестови і — нараз здріґнула ся. В її прибитім мізку майнула нараз якась скромна і пригноблена думка. Отой підземний рух здавав ся їй чимсь злим і ворожим. Їй здавало ся, що ті сотки людий під помостом для того так стукають, щоб її лише обидити, що вони вдирають ся до неї, кричать, лають і грозять їй... Її огорнув неописаний страх і вона зачала налякано шукати в своїй кімнатцї якогось місця, щоб схоронити ся... А інстинкт говорив їй: „Заховай ся!“ Вона притаїла ся а відтак мов кітка залїзла під лїжко і там сховала ся. Ухо її притулене було до самого помосту. Для нещасної ідіотки були тепер підземні голоси ще голоснїйші і страшнїйші, чим передше. Нараз зірвала ся із свого сховку і наче переслїдувана скаженими собаками, почала мов дика вовчиця рвати ся по стїнах. Зі страху стратила голос; вона хотїла кричати, кликати о поміч, але крім тихого стону, не могла видобути з себе сильного звуку. Сильний стукіт Химки потрясав тонкою стїною, що дїлила її кімнатку від покою її надзирательки, яка перед двома годинами полишивши божевільну власній опіцї зійшла на долину, щоб взяти участь у різдвянім сьвятї.

Залита кровію і покрита синцями натрапила Химка на двері, які сьогодня виїмково були слабо заперті. Під сильним напором божевільної із сильним лоскотом отворили ся двері і Химка зачала бігти, вдаряла ся о меблї, падала і вставала знову все з новими синцями. Бог знае доки була би вона бігла, як би сьвіжі голоси не вразили її ухо. Що ж то? Химка не могла сего поняти; та сим разом вони їй подобались звертали її увагу на себе страх, почав її опускати і вона на хвильку пристанула. Голоси видались їй не цїлком чужими. І щож було се в дїйсности? Як повстали вони? І все, що колись припадковим проміном впало в темну память Химки, виринало неясними, омраченими тїньми; вона напружувала свій дитинний розум і старала ся видобути з поміж тїний одну, яку мож би звести в звязь із тими звуками... однакож нїчого не гармонювало, зовсїм нїчого... Не рішучо, в приемнім напруженю подала ся Химка в сторону, де чути було голоси, а при тім кивала все головою, бурмотїла і плескала долонями.

Через сходи перебігла вона просто під двері до сальону, де враз із гостями забавляли ся паньство Леванові. Вона опинила ся серед моря сьвітла і музики і побачила нараз гарно прибрані женщини, на яких сяли дорогі каменї, цьвітно прибраних дїтий, а там дальше на підвисшеню мущин, які були всї однаково прибрані. Мущини тримали в руках блескучі, незнані їй річи, дули в них, а згого повставали звуки, які загулили сюди і Химку; і чим сильнїйше дули мущини, тим красше і рівномірнїйше обертали ся женщини, дїти і другі в чорно повбирані мущини вкруг ялинки якої Химка найменьше розуміла а яка видавала ся їй найбільше чудною. З широко отвореними очима і устами стояла нїким не спостережена Химка кілька хвилин коло дверий і подивляла як яке чудо чаруюче сьвітло, золоті оріхи, ляльки і другі річи, які висїли на ясно осьвітлених зелених крачках, а також і велику зьвізду на самім вершку ялинки. З великої втїхи вона не могла більше стримати ся і почала скакати, плескати голосно долонями а навіть дико сьміяти ся а вконець рознесли ся несамовиті дикі звуки...

Зчинила ся метушня. Танцюючі замішали ся, музика перестала грати, всї гостї з здивованем глядїли на оріґінальну постать в бархетовім одїню, що так не пожадано з'явилась серед них, глядїли на кров і синцї на лици і руках; навіть і доматорі перестрашили ся. Деякі дїти зачали плакати або налякано тулили ся до материй, якась панї скрикнула гістерично, а Химка стояла тим часом все на порозї, плескала в долонї і повторяла свій безумний, разячий вереск.

На конець прийшли родичі Химки до себе, піймали її, повели назад до кімнатки, і вилаявши та вибивши її добре замкнули на ключ. Та вона не хотїла опустити ялинки, і коли несли її до гори, то перший раз в житю почала боронити ся, кусала і кричала. Оставшись в кімнатцї сама, почала Химка ревіти і кричати, хотїла втїкати, гримала в двері, та все було даремно, бо двері були замкненї... Змучена, покрита потом, качала ся Химка на помостї, звивала ся, як тигр у клїтцї, і пережила перший раз в житю дїйсний напад божевіля. Майже цїлу годину тревали ті муки, а відтак почали ставати її руки слабі, крик ставав тихійший, очи погасали, голова склонила ся на груди. Хора захитала ся, впала на лїжко і в тій хвили твердо заснула.

Коли пробудила ся, забава в домі Леванових вже давно скінчила ся. Під помостом було тихо. Химка наслухувала довго, але крім хрипїня своеї надзирательки за стїною, не чула нїчого. Вона здивувала ся. В її слабій памяти було вражіне чогось гарного, ясного, чаруючого і гучного... Де-ж те все подїло ся? Де-ж дїли ся красно повбирані панї, гарні дїти, сині і чорні мущини, а головно: де подїла ся ясна ялинка? І її на пів завмерла душа наповнила ся тепер лише одним бажанем — побачитм ще раз всю ту красоту — але де еї шукати, куди йти? Звуки, які передше показували Химцї дорогу до того щастя, замовкли тепер...

Божевільна оглядала довго, наче не своїм зором, бідне уряджене кімнати; нараз впав їй в очі сьвятий образ, перед яким горїла маленька лямпка. Рожеве сьвітло лямпки займило тепер її думки; їй здавало ся, що бачить загублене щасте і чим довше приглядала ся тому сьвятому образови, тим розумнїйший ставав вираз її лиця; і були навіть хвилї, коли вона цїлком не виглядала на божевільну. В її души відбулала ся трудна психічна борба; мозок, який спочивав через десять лїт, намагав ся тепер думати, правильно і хора Химка не то що лише думала, але думала практично над тим, яким би то способом мож осягнути елеґантний сальон і головну його принадну прикрасу, гарну, зелену ялинку. Вона хотїла винайти до того якийсь спосіб ... і найшла!

Якби доматорі увійшли були тодї до середини, були би прихопили Химку при незвичайній роботї. Свое дранте кинула на поміст сидячи на підлозї, тримала в руках мітлу, яку забула надзирателька в її хатї, і сьміяла ся сердечно. На звязані прутики понавішувала паперців, дрантя і коробку від сарделїв; на серединї понавішувала богато згарків із циґарет...

Божевільна, яку розумні люди так жорстоко усунули із окруженя правдивої ялинки, зробила собі тепер свою ялинку і була нею вповнї задоволена і щаслива. Веселими очима споглядала Химка раз-враз на ялинку і чула ся гордою і щасливою. Для окраси додала вона ще кавальчик сьвічки, встромила її між прутики і „ялинка“ була готова. Але то була сумна, темна ялинка, а в Химчиній памяти був спогад на богато сьвітла, на ясну полумінь. Химка засумувала, але — маленька лямпка впала їй в очи і в одній хвили прояснило ся лице божевільної.

Пробуджений розум піддав їй нову ідею. По тихоньки на пальцях підкрала ся вона до лямпки і почала зручно підпалювати прутики. Мимо того, що дуже спішила ся, робила все дуже обережно, бо бояла ся, щоби хто не зловив еї при сїй роботї і не покарав. Сухі прутики почали скоро горіти, від них займили ся папірцї і згарки циґарет і цїла кімнатка стала ясно осьвітлена.

Химка тримала палаючі прутики в руках, заким не попекла собі рук. Із болю кинула вона ясно осьвічену „ялинку“ на купу лахмітя і сьмітя. І коли те все ясно горіло, Химка почала сьміяти ся і крутити ся кругом ялинки так само, як робили те вечером красно повбирані панї і гарні дїти. Вона переживала тепер найкрасші і найщасливійші хвилини свого житя. Купа лахмітя горіла все яснїйше, кімната наповняла ся димом: Настоятелька спала спокійно за стїною...

Вартівник, який на сходах мійської церкви твердо спав, пробудив ся десь коло 4 години та щоб налякати злодїїв, почав звонити...

Підвів очі до неба і засторопів. З дому богатого Леванова, що стояв проти церкви, вибухав великими клубами дим; полумінь палала із горішних вікон і красила небо червоною барвою як кров.

Спізнений голос дзвона лунав глухо і тяжко над дрімучим містом. Переклав *Ів. Діброва*.

Віра Лебедова.

З послїдних Весталька.

(Під вражінем повісти Єского „Останні Ремляни“).

Дрімало Форум. Темні ночи сили
Над сонним Римом крила розпустили,
Лиш вряди-годи з поза Капітолю
Холодний вітер вилетїв на волю
І долї площі з посвисту гудьбою
Зіяле листя гнав перед собою,
Котив осїнну ночи хуртовину
Ген! під стрімкі аж збоча Палятину,
Де вже не в силї боротьбу дальш вести,
Лягав втомлений при сьвятини Вести...
Довкола тихо — гамір не витае
Там, де держави огнище палае,
Дім слуг богинї вози оминають,
Грімкі розмови уличні стихають,
Пяниць тут навіть спізнені громади
Крик подавляють і сьміху каскади.
В важкій вязници каже право гнити
Тим, що хотїли-б мир заколотити,
А хто-б шалений сьмів поріг сьвятинї
Переступити о нічній годинї,
На Поли Ганьби не мине він смерти,
Над раном тїло пси будуть вже жерти.
Але сильнїйше мурів і вязницї
Традиций сила береже дївицї:
Нїхто, в кім римске серце бе ся в груди
Огня служебниць зневажать не буде.
Лиш сьмілі лучі місяця зза хмари
В го́род линули, не боялись кари.
На прозористій нїжній їх основі
Темнїли різко віти киприсові,
І кльомби міртів і мраморні стати
Вестальок вмерлих стали відживати,
А срібний місяць довгі сьвітла струї
Клав на уста їх наче поцїлуї...

Повіяв вітер — гукнув між колюмни,
Ударив в стїни мов об віко трумни
І попід двері крізь вузкі щілини
На мармуровий вівтар пав в сьвятини.
Заграв жар, кинув поломінь кервану
Стовпом огнистим в темряву сїраву,
І на подобу хищого зьвіряти
Лаврове гиля мигом став зжирати.
Не земна іскра а не людска сила
Огонь в посудї сїй ось запалила,
З небес він родом, все горіти мае,
А ґенїй духа Риму з'ображае.
Тремтячі лучі з вівтаря сьвятинї
На мармурову стать падуть богинї,
Лице бездушне, черти ті холодні
Здае ся дишуть зимном нор безоднї,
Розпука людска не найшла-б тут ради,
Нї винуватій не буде пощади.
По другім боцї огнища сьвятого
В мягких обіймах крісла золотого
Сидить Весталька. Стать струнка дївчати
Значить ся різко в білих фалдах шати.
Як по правилам Вести се яло ся
В шість кос сплетене над чолом волося,
Снїжисту довгу серпанка тканину
На круглі плечі скинула в долину.
Вперед головку нїжно наклонила,
Глубокі очи в поломінь впялила,
І ухом ловить вітру свист із двору,
Що з сиком грани лучать ся до хору.
А ті звуки, кануччи у глушу,
Немов наркотик засипляли душу.
Тяжкі повіки стали опадати,

Байдужно руки звисли долі шати,
І вмить услужна пряха срібнокрила.
Згадок розкішну плетїнку спустила . . .
Она дитина. В сторонах Табуру
Проводить ясну молодість безжуру,
В гуртку подруг із братом і сестрою
Хиба в забаві вмие ся сльозою.
Бувало — тямить — бавлять ся в весїля,
Дївчатка в біле строять ся і зїля,
А хлопцї кожду двигають потому
Неначе жінку крізь поріг до дому.
Так і еї раз Кай, синок Фляміна
В дорозї скинув на тверде каміня.
Щасливі хвилї! мов сон проминули —
Відтак в сьвятиню Порцию замкнули.
Сїм лїт числила — а пятняйцять буде,
Як Вестї служить, жаль здавивши в груди.
Важка се жертва, щасте жертвувати,
З всїх прав природи лиш повинність знати.
Спершу — як птичка рвала ся, метала:
В живім тім гробі — і нераз питала:
„Чи мила вічна ся борба богини?
Чи Рим спасе ся жертвою дитини?“
Та зимні мури милости не знали,
Глухі на болї, не відповідали,
А плач розпуки чула лиш богинї
Стать в санктуарю і огонь сьвятинї.
Однак з слезами не спливав жар крови,
Жіноче серце кликало любови,
У сьвіт все рвалось, до житя між люди
Дїлити з ними радощі і труди,
Шальню і смутки, пориви горячі
Хоч їх заморозить може сьвіт ледачий.
А жизнь до неї простягала руки
На кождім кроцї — природи звуки
Дишіли щастем, їх любовна нута
На неї клали приманчиві пута.
Весняна днина, теплі сонця лучі,
Сьпів соловія у садку пахучім,
Танець і театр, піснї гістріонів,
Малюнки, різьби, ритм солодких тонів,
Щасливий усьміх материй дїтвори,
Любовний шепіт в ночи тихозорі,
Всьо голосило піснюю величаву,
Що і у неї до любови право,
Що риза Вести заглушить не може
Дрожачий в людскім серци голос божий.
В такі то хвилї перед духа очи
Ставали, в мріях плекані дївочих
Хоробрі стати, герої красиві
В вінку лавровім на чолї сьміливім
З огнистим зором ... чула їх горячий
Солодший флета звук любви молячий —
Тодї бажала, щоб ті хвилї злуди
Тревали вічно, хоч палили груди.

Та скоро дійсність мрії розснувала,
І стать богинї перед нею стала
Грізна, немов їй хоче докоряти
За те, що сьміла серцю волю дати,
Тодї молилась вгнїваній пречистій
Щоб розігнала марева нечисті,
Розбила серце, змисли затупила
А ревність в службі божій запалила.
Она-ж се чула що дня від дитини
Яка жде кара за такі провини:
Страшна безчесна смерть живцем в могилї,
За проблиск щастя — мук предовгі хвилї.
За те за сторож огнища сьвятого,
За чисту жертву серця молодого
Обсипав нарід римський дїви Вести
Як найщедрійше доказами чести.
Їм сенаторство місця уступало,
Меч перед ними військо похиляло,
Слова їх вязням відчиняли браму,
А стріча з ними смерти клала таму.
Они одні лиш з всїх жінок в державі
Атлетів борби виділи криваві,
Ніяких властий вже не узнавали
З днем, як на службу огнища вступали.
А служба тая трийцять лїт без впину
Сердець дївочих приймала данину,
Їх слези й мольби віддаляли громи,
В бій проводили леґіони Роми —
В їх тихі стїни у часи неслави
Стучали смутки, клопоти держави.
Мужі кров несли вітчинї і рани,
Вони дитиньство мало їм і знане,
Сни молодечі і тоті невинні
А незажиті радощі родинні.
Ах! все вона те, все переживала;
Відтак, як перша молодість минала,
Вряд з правом жінки иньше право сильно
Заволодїло серцем неподїльно,
В донцї потомків роду Флявіяна
Віджила в повні virtus їх romana,
Себе забувши, мрії всї солодкі,
Знич полюбила серцем патріотки.
А днесь ще більше тра його любити
І як послїдню сьвятість боронити,
„Східний забобон“, Ґалїлейців сила,
Богам старинним Риму загрозила,
Огонь, що більше тисяч лїт без втоми
Горів все вірний ґенїєви Роми,
Небавом згасне, а народ в темряві
Чи ще воскресне у колишнїй славі?
Вже мав і цїсар Сходу приказати
В сьвятинях Вести огнї заливати,
Про волю „Пана“ префект леда хвиля
Оповістить всїх в Куриї Гостиля.
Тодї вільною стане від присяги,
Як жовнїр царский, скоро впадуть стяги.
Та свобода ся так колись їй мила
Тепер важкою зморою давила,
Бо в дни, що з шлюбів всїх еї розвяже
Рим, місто слави у могилу ляже.
Болюча гадка тільки крила суму
Що розснувала вмить еї задуму,
Мерщій нервово в огнище богате
Лаврове гиля стала накидати,
Немов спасене бачить в сїм бадилю,
Погибель Риму опізнить на хвилю.
Маестатична, з видом героїнї,
Сповита блеском в сумраках сьвятинї,
До Вести очи і личко прозоре
Звертає, наче відти жде підпори,
Хоробрих предків кров в нїй запалала,
Забула, кілько хвиль гірких зазнала
Тут у сьвятини — горда до останка
На сїм ось місци згине, як Римлянка.
Не Ґалїлейців руки жадні мести
А кров Вестальки загасить знич Вести...
— — — — — — — — — — — — —
Довкола тихо — стрілить лиш лучиво,
Затягне вітер пісоньку тужливо,
А з перістилюм чутно, як прозора
Паде водиця в конхи із мармора...

Ілярій Карбулицкий.

Пімстив ся.

(Із циклю „Казки“.)

Був учитель, що на початку шкільного року питав ся своїх учеників, чим один або другий бажав би собі бути.

„Чим хотїв би ти бути, Васильку?“

„Попом!“ відповідає резолютно хлопчина

„Чому?“ питав учитель.

„Бо піп має богато колачів.“

„А ти чим, Дмитре?“

„Я . . . я . . . я хотїв би бути дїдичем.“

„Чому?“

„Бо дїдич має такі файні, новенькі плуги.“

„А ти, Олексо?“ питає учитель дальше.

„Я хотїв би бути... хотїв би бути . . . паламарем.“

„Чому?“

„Бо паламар сьміє що днини дзвонити на вечірню в дзвони.“

„А ти, Іване?“

„Учителем!“ звучить ляконїчна відповідь.

„Чому“ питає учитель.

„Бо то так гарно вчити так багато дїтий, як пан вчат.“

Учитель усьміхнув ся і хвильку задумав ся . . . „Скільки щирого — хоч і не сьвідомого признаня . . .“ подумав він.

„Ну а ти, Семене?“ питає учитель згодом дванацятилїтного хлопця.

„Я хотїв би бути“, відповідає хлопець понуро, „найвисшим в судї“.

„Значить, ти бажав би собі бути судиею? — поправив учитель.

„Так ... судиею, але великим, найстаршим“.

„А то чому відразу найстаршим?“ питає зацїкавений учитель.

„Як би я був найстаршим судиею“, — говорить, мов з книжки читає ученик, „то я дав би шандарям розказ, аби нашого Мордка вкували і привели до суду, а потім засудив би его на дваціть рік до краманалу“.

В цїлій клясї повстала тиша мов у гробі.

Учитель ще більше запїкавив ся.

„Ну і за що замкнув би ти его аж на двацять рік?

„Бо він злодїй, шахрай і ошуканець!“ крикнув хлопець піднесеним голосом.

„Гм . . . А відки-ж ти се так певно знаєш, що Мордко злодїй, шахрай і ошуканець?“

„Відки?.. Цїле село знає!“ відповідає хлопець різко. По хвилї:

„Мого неня ошукав, зашахрував, затуманив, в судї зле прицяг, злїцїтував, а вчара вігнала нас комісія всїх з хати. . .

Все повішпурювали з середини. . . Пани хату запечатали, а ключ передали Мошкови. . .“

„Ну, але він відай в праві, Семене?“

„Не!“

„А ти відки зваєш, що нї?“

„Неньо кажут . . . а неньо завше правду кажут. . . Вони горівки вже три роки не пют“.

І хлопець конвульсийно заридав.

* * *

Здаєсь не осягне вже Семен свого бажаня, бо пять лїт пізнїйше підпалив він неневу хату, що належала вже до Мордка і „сидить“ поки шо в Станїславові.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 5. січня 1907.

Редакция „Буковини“ *пошукує сталого співробітника із днем 1. січня 1907. Листовні зголошеня із поданем услівій слїд пересилати безпровволочно прямо на адресу редакциї.*

Від редакциї. Сповняючи традицийний звичай нашого видавництва, видаемо отсе різдвяне число в подвійнім обемі. Про добір його змісту, не нам говорити, алеж годї хиба заперечити, що кільканайцять письменників із України, Галичини й нашої таки провінциї, здебільша давних приятелїв „Буковини“, які поміщують в сїм числї свої твори, зложили ся на гарну коляду для Буковиньскої Руси. Слїдуюче а заразом останне в сїм роцї число нашої часописї вийде в суботу.

„Успіхи“ кацапского мамелюцтва. „Asoţiaţiunea clerului“, краєве сьвященичє товариство, відбуло свої загальні збори 27. м. м. в резиденциї. До сего товариства належить 170 сьвящеників волоских і 20 прихвостнїв кацапских. Мимо того оно чисто волоске і его ухвали западають без огляду на кацапів єдино у волоскім дусї. Оттак і на сих зборах висказано одноголосно признане і подяку безіменному авторови брошури „Die gr. or. Kirchenfrage und die Jungruthenen“, мимо того що она крайно тенденцийна і для руских диецезан кривдна і несправедлива. Кацапи, розуміє ся, піднесли також руку за признанем, щоби сим показати свою ненависть до нас Русинів, але рівночасно щоби собі приеднати голоси Волохів задля ось якої справки: Они іменно зажадали, щоби виділ тов. подїлити на дві секциї, волоску і кацапску. Збори під вражінєм кацапского братоубійчого замаху на се дїйсно пристали, і так маємо Ґеся Козака головою секциї кацапскої. Однак після зборів наступило розчароване, і „Апараря“ плаче вже над волоским нерозумом: „Братя“ наші Русини, чи они „тінер“ чи „батрен“ (себто чи Русини чи Кацапи), йдуть до одної цїли, одні вибираючи дорогу „розбійничу“, другі „мирну“. Ефект такий, що нападають на нас з двох боків, щоби нас висадити і прігнати зі всїх позиций. Ми певні того, що вже слїдуючі збори ухвалять зміну статутів в той спосіб, щоби товариство наше було одноцїльне, без елементу славяньского, бо церква наша має характер волоский. З Русинами нема що дїлити колачів і давати їм концесиї. Як рука твоя соблазняє тебе, відрубай еї і кинь від себе“. — Руске духовеньство вже давно пізнало волоску „щирість“ й заснувало своє „Товариство православних сьвящеників руских“, яке красно розвиває ся. Алеж кацапи після свого традицийного ренеґацтва до него не пристали, а уважали за відповіднїйше полишити ся волоскими прихвостнями. Тепер мають то признане, що їх „братя“ Волохи небавом викинуть за двері.

Вибори до ради мійскої. При виборах з другого кола знов побідили сьвітло кандидати, поставлені сполученими партиями. Вислїд голосованя такий: із 1106 виборцїв голосувало 893 і вибрано на 4 роки пп: Олександра Мара (630 голосами), Тадея Косовского (618), Колера (594) і Маєра (593), а на два роки пп: Лео (584), Красу (552) і д ра Сельцера (522). Пепепали: Румуни Дорімедонт Попович (365), і Кісанович (254). та др. Білїґ (348), др. Маєр Ебнер (303) Вибори велись серед надзвичайної аґітациї й живого удїлу так що до голосованя станули небувале число виборцїв. Рускі виборцї станули й тепер солїдно до урни й причинили ся значно до побіди повної лїсти коалїциї. — Вибори з першого кола відбудуть ся в четвер, 10. с. м. Сполучені партиї кандидують з Русинів адвоката д-ра Теодота Галїпа. Маємо повну надїю що і всї нечисленні рускі виборцї з першого кола являть ся солїдарно до виборчої урни із несчеркуваними картками голосованя коалїциї, яка вповні заручила вибір руского кандидата!

Декорация бурм. д-ра Райса відбула ся нинї в обід у сьвяточно прибраній салї ратушевій. Саля була заповнена всїми радними і гостями. Краєвий през. др. Бляйлебен піднїс в горячій бесїдї заслуги відзначеного і пришпилив на його грудь наданий йому офіцирский хрест. Потім відбув ся бенкет в готелю „Central“, при якій нагодї краєвий президент піднїс нерший тост на честь д-ра Райса.

Процес Тромпетер—Гайнріх скінчив ся в четвер тим, що обидва противники зложили заяви, в яких жалують, що на підставі фалшивих інформаций обиджували оден другого в радї мійскій. Отже „богато крику ізза нїчого!“ Всеж таки сей процес доповнив і доказав сьвідками тверджене Тромпетера, що в управі міста не все „чисте“.

Вогонь. В ночи з 25-го грудня вибух вогонь у трачцї Олени Василькової в Панцї і знищив цїлу трачку, яка була забезпечена на 20.000 К. Шкода виносить 16.000 корон.

Траґічні різдвяні сьвята дитини. Семилїтний син родичів, мешкаючих в Альтонї, захорів перед кількома днями дуже небезпечно. Мати, що без перестанку клопотала ся коло своєї дитини, оповіла своему пестієви про будучі розкоші різдвяних сьвят, а хлопчина, слухаючи заснув, щоб дальше снити про розкоші, про які оповідала йому мати. В ночи побільшила ся горячка, а дитина оберталась на ліжку не можучи спати. Мати, що перебувала в сусїдній кімналї, зачула, як дитина з горячки говорила. Нараз дав ся почути лускіт, а потім страшний писк. Дитина пробудилась і вхопила в півснї за лямпи, що стояла коло еї постелї, що то горіюче ялове деревце. Лямпа впала і експльодувала. Перестрашені родичі вбігли до кімнати і застали свого одинака серед поломінї. Накинувши на него накривала, удало ся родичам і сусїдам, здусити огонь. Однак дитина потерпіла такі тяжкі рани на цїлім тїлї, що треба було еї конче відвезти до шпиталю, де вона й померла серед страшних мук.

Різдвяні потрави. На сьвятвеч. столї анґл. короля не сьміє бракувати печенї з лебедя, так як взагалї найвисша анґлїйска аристократия уважає лебедя рідким делїкатесом. Знаний ґенерал Джон Бел (Bull) любував ся знова в гусячій печени та иньших тяжких потравах. Бідна льондоньска дїтвора їсть на сьватий вечір печеню, ярину, молоко, садовину і пудінґ, який найлїпше смакує дїтворі. Именно є тут вже від 12 років звичай приймати на Різдво 1300 бідних дїтий в так званій Guildhall, що коштує річно поверх 60.000 корон. Сам бенкет відбуває ся дуже сьвяточно в красно прибраній сали в присутности льордмайора і шеріфів. По бенкетї роздає ся цукорки, новорічні картки і иньші подарунки. На кінци забавляє ся дїтвору живими фотоґрафіями, образами маґічної лямпи, сьпівами й деклямациями. Різдвяний стіл Французів дуже богатий. За національну потраву уходить печеня з трухів і ковбаса з крови; до сего прилучує ся ще пастет з гусячих печінок, раки, равлики і жаби. Всї сї делїкатеси творять лукулїчний стіл Французів, Італїянцї їдять на Різдво богато солодких, тяжких тїст; а на самий сьвятий вечір окунів, равликів і вермічелї. Москалї обходять сьвята Різдвяні майже так само як ми, лиш з тою ріжницею, що в нашого мужика сьміє бракувати вару, а в Росиянина неможь обійти сьвят бе квасу і вару.

Желїзничі катастрофи. Недалеко Уешінґтону наїхав колисьто особовий поїзд на тягаровий. Послїдні два вози особового поїзду розбили ся цїлком. На місци катастрофи лишило ся 38 убитих а звиш 50 покалїчених. — Недалеко Альтевайст (Канзас) наступив карамболь між двома особовими поїздами, при чім згибло 35 а ранено 21 осіб. Катастрофа наступила ізза вини якогось урядника телеґрафу, якого арештовано. — У вівторок наїхали оден на другого на лїнії Кашав-Одерберґ два тягарові поїзди. Оден машиніст помер, а другий машинїст і гайцер понесли легкі ушкодженя.

Клопоти з ногами Китайок. У Китайцїв належить так сказатиб до bon ton, щоб дївчина мала як найменьші ноги. В тій цїли тїснать родичі ноги дїтий в малих черевиках, так що вони не ростуть і нога орослої дївчини не більша як семилїтної дитини, через що хід їх не певний, як калїк. Цїсарева хіньска отїла усунути сю аномалїю розпорядженим, яким аборонила спинювати зріст дївочих ніг. Однакож тепер довідала ся, що нарід не дуже придержував ся того закону. Те розсердило цїсареву і се відчули не двозначно еї дорадники. Тепер ухвалили вони видати закон, що батьки, які все ще не придержують ся цїсарского розпорядженя, будуть видалені із державної служби і не будуть більше допущені до неї.

Арештовано в четвер челядника слюсарского Антона Мандрика, який поповнив цїлий ряд крадїжий і вломів, між тим і крадїж річий у вартости 400 К в домі при ул. сьв. Тройцї ч. 23. В помешканю його знакомих найдено богато крадених річий і знаряди до вломів.

Фарми для жаб. Французи були першими, що відкрили делїкатний смак жабячого мяса, і завели його в своїх кухнях. Довгий час були вони одинокими, що одушевляли ся сим екзотичним делїкатесом. Та коли відкрили і Американцї знаменитість жабячої печенї, то Французи лишили ся цїлком по заду. Американцї прямо позїдали всїх жаб із кождої калабатини, мочари, ставу, так що порядній жабі немає де свобідно дихнути. Взагалї попит за жабами був так великий, що купцї не могли тілько достарчити із звичайних ловель і заложили в Сполучених державах цїлі фарми для хову жаб. Найстарша така фарма находить ся в Калїфорнії і належить до Ріхарда Стеґа, який в хові жаб довів до майстерства; його чотири стави обмуровані, так що нї одна жаба не може вийти, (а бузьків тут нема!). Через помішане своїх жаб із жабами з Кольорадо і Фльоріди, осягнув він расу, небувалої краси і величини. Другим „жабячим“ специялїстом є Саув, який має свої фарми над Онтаріом. Свій „товар“ виховує він в басенах, годуючи жаб як найлїпше. Жаби Саува відзначають ся також надзвичайною пажерливостю. Ловить ся їх звичайно не удкою, але частїйше сїткою, списами, або стріляє ся їх. „Порядна“ жаба доброго хову, важить до пів фунта. Консумция жаб зростає в Америцї, з чого заробляють „жабячі“ фармери річно звиш $^3/_4$ міл. корон.

Оповістки, іменованя і т. п.

Санкціонований закон. Цїсар затвердив закон, ухвалений буков. краєвим соймом, після якого вчислює ся до катеґорії повітових дорогу, що веде з Кіцманя через Суховерхів, Давидівцїв і Ставчани і виходить коло 13 км. повітової дороги Неполоківцї-Бабин.

Зовсім задармо — дістане дарунок кождий, хто явить ся в недїлю 13. с. м. перед Новим роком на Маланку, уряджену укр. акад. тов. „Союз“ в Народнім домі о пів до 9. год. вечером, і хто зволить купити льос і заплатить 1 К. за вступ. — Власний буфет. Стрій спацеровий. — Всї вп. паньства, котрі тов. „Союз“ мало честь приймати на своїх уряджених, запрошуемо отсею дорогою. — Товариство поробило вже відповідні кроки, щоб послїдний вечер сего року зробити найпривабливійшим для всїх, що люблять забавити ся. Розпічнемо вечер товарискими грами. о 12. год. попращаемо старий рік і привитаемо новий, що всїм, особливо панночкам, принесе милі несподїванки, а по 12. год. розпічнуть ся танцї. — За комітет забавовий *Евг. Галензовский*, заст. юл., *Денис Маєр*, *Арт. Галїп*.

Прошу всїх тих панів, кому я на їх замовлене вислав календар „Іскру“ і „Календар для руских школярів“ о ласкаве надіслане належитости. — *Кость Кракалїя.*

Подяка. О. Ст. Маланчук, парох із Лукавця, жертвував на дївочу бурсу в Чернівцях 5 кор., за що складає сердечну подяку *о. М. Галїп*, голова товариства.

Із штуки і лїтератури.

Українські твори в мадярскім перекладї. В мадярскій ґазетї „Erdelyi Hirlap“, що виходить у Колошварі, надруковано в мадярскім перекладї оповідане І. Франка „Добрий заробок“ п. н. „Jó kereset“, та оповідане М. Коцюбиньского „Пятизолотник“ п. з. „Az ötös arany“. Оба переклади зладив д. Гіядор Стрийский.

В Харкові, — як нам пишуть, — відбуло ся 7-го с. м. ст. ст. засїдане в громадскій книгозбірнї укр. комісиї задля ухваленя книжок для укр. віддїлу. Ухвалили м. и. виписати „Дїло“, „Буковину“, „Сьвіт“, „Волю“ і ще деякі книжки. Крім того підписано на тім засїданю ще й адрес для д-ра Франка на пятьдесятьлїтний його ювилей.

Ярославенко: **Марш Соколів**, музичний твір для фортепяну на 4 руки вийшов сими днями у Львові накладом „Українськоі накладнї“ і коштує 80 сот.

Посмертні вісти.

† О. протоер. Теофіль Драбик парох у Веренчанцї, бувший голова москофільского полїтичного товариства „Народная Рада“, почесний член „Карпата“ і цр. і пр., помер по довгій недузї дня 3. січня в 66. роцї житя в Добринівцях, де похорони відбувають ся нинї. Покійний був одним із виднїйших діячів із буковиньско-кацапского табору, м. и. кандидував він перед шести роками проти посла Є. Пігуляка на посла до парляменту і провалив ся. В. е п!

Марка охоронна: **котвиця**

Liniment. Capsici comp.

Pain-Expeller

Загально признаний знаменитий усмиряючий лїк на втиране по цїнї **80 сот. 1·40 кор. і 2 кор.** можна купити у всїх аптиках.

Просимо жадати сей загально улюблений лїк все лише в оріґінальних фляшках з нашим охоронним знаком **„котвиця“** з аптики Ріхтера і для осторожности приймати лише фляшки тим охоронним знаком яко правдиві. 112 16—40

Аптика Ріхтера „під золотим львом“

у Празї, улиця Елисавети число 5.

Я, АННА ЧІЛЯҐ

виплекала своє волосє на 185 cm довге через уживанє масти, яку я сама винайшла. Ся масть **є одиноким средством проти випадуваня волося**, побуджає поріст єго, зміцняє корінь, у панів прискорює поріст повної бороди, по коротким вже уживаню еї хоронить волосє, **надає єму правдиву полиснуючу барву і хоронить перед сивінєм** до пізної старости. Ніяке подібне средство не має тілько поживних частий для волося як **Чіляґ помада,** яка зєднала собі сьвітову славу, позаяк панї і панове пересьвідчили ся що по ужитю невеликої скількости еї, волосє перестане випадувати, так, що в протягу кількох днів засївало ся нове, здорове, буйне. Вислїд сей потверджують тисячі письм з подякою в цїлім сьвітї, зрештою вислїд нагороджує правда.

Цїна одного слоїка 1 зр. 2 зр. 3 зр. і 5 зр.

Щоденна висилка за попереднім надісланєм або за побранєм належитости. Адресувати належить впрост до фабрики

АННА ЧІЛЯҐ,

Віденъ, I. Graben число 14.

Головний склад для Чернївцїв: Шмід і Фонтін, Дроґерия

ул. Головна (Hauptstrasse 12).

108(11-26) II. н.

Виданя „Руской Бесїди“ і „Руской Школи“

можна купити у всїх

філїях „Руской Бесїди“ і „Руской Школи“,

в друкарні „Руской Ради“ і в книгарни І. Рехенберґа.

Друкарня „Руской Ради“ в Чернівцях

має на складї

Книги і друки для Кас райфайзеньских.

Шість і пів мілїонів корон відшкодованя!

14 (—)

Будинки, движимости, збіже і пашу обезпечає від огневих шкід.

одиноке руске асекурацийне товариство

„ДНЇСТЕР“

Тов. взаїмних обезпечень

••• у Львові, Ринок число 10, •••

Шкоди оцїнює „Днїстер“ з місцевими членами і виплачує зараз признані відшкодованя.

За 13 лїт виплачено **6,474.534 корон** відшкодовань.

Обезпеченя приймають аґенциї по всїх містах і більших селах. „Днїстер“ дає аґенциї письменним господарам, де еще не роблять иньші аґенти „Днїстра“. **Аґенти „Днїстра“** заробили провізиї **807.742 корон.** „Днїстер“ удїляє громадам позички на 4% на закупно сикавок.

Полїси „Днїстра“ приймають при позичках Банки краєві у Львові і в Чернївцях, Галицка Каса ощадности, повітові Каси ощадности і сиротиньскі Каси при судах.

Чистий зиск річний звертає ся обезпечененим членам; за р. 1905 припадає кождому членови 5% премії до звороту.

На житє обезпечайте ся в Краківскім Товаристві **тілько через „Днїстер“** провізию від таких обезпечень дає „Днїстер“ на руські добродїйні цїли.

Фонди „Днїстра“ виносять з кінцем 1905 року; суму **1,372.538 корон.**

Покривайте дахи черепом (дахівкою)!

Днїстер припоручили Преосьв. Епископскі ординарияти!

Стережіть ся огню!

Ціна оголошень за одноразове їх поміщене: Ціла сторона 80 К., 1/2 сторони 60 К., 1/2 стор. 40 К., 1/4 стор. 20 К., 1/8 сторони 10 К., 1/16 сторони 5 К., 1/32 сторони 2 К. 50 с. — Анонси обчислює ся після обему місця не після малого тексту.

ОГОЛОШЕНЯ.

За рубрики: Надіслане і Оголошеня редакция не відповідає.

При кількоразових або при річних замовленях, значний опуст.

Дрібні Оголошеня малим друком (petit), числить ся по 4 с. від слова.

Належитостий за анонси марками почтовими не принимає ся.

Заряд друкарні „Рускої Ради“
желає Всїй своєї Вп. Клієнтелї
Веселих Сьвят.

Надіслане.

Володимир Гундич перепрашає пп. Митпака Йосифа, Дудича йосифа, Дмитра Пшиходного, Йосифа Робачика і Андрия Левандовского за то, що їх образив. І просить ласкаво „пребачати“.

Звичайні загальні збори каси пож. і щад. для громади Василїв відбудуть ся в недїлю, дня 14. сїчня 1907. в домі п. Василя Семенюка з слїдуючим дневним порядком: 1. Перегляд дїловодства і білянсу за р. 1906. 2. Вибір старшини. 3. Нарада, чи має каса пристати в члени до „Спілки закупна і продажи. 4. Вільні внесеня. — *Василь Семенюк*, нач.

Замовленя на ґазету без рівночасного надісланя передплати, не мають нїякого успіху!

Склад тукраєвих і заграничних „Шампанів“.

Всїлякі делїкатеси,

овочі полудневі, консерви, тукраєві і заграничні **паштети** також ріжні **чаї в ориґінальних** і власних пакетах, найлїпші
коняки лїкери і ріжні сорти руму „Ямайка“
поручає найдешевше

СТЕФАН ҐАЇНА

склад товарів корінних, делїкатесів і винярня

Чернівцї, Ринок 10. 114 1?—15

Правдиві російскі самовари.

Товари з хіньского срібла фірми Christoffle.

Самостійна продаж „Vöslau-ских“ вин Шлюмберґера.

КУПУЙТЕ ЛИШ

PFAFF-A МАШИНИ ДО ШИТЯ бо они є найлїпші, найтривалїйші а також найдешевші! Кромі тих, є у мене також на складї

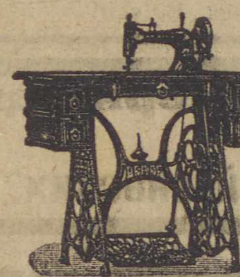

97 9—26

СИКАВКИ І КАСИ
при яких купнї суть дуже легкі і вигідні условини. Нїгде не дістанете дешевше, нїхто не обслужить Вас так ретельно і нїхто не годен дати Вам таких полекший у сплатах.
З поважанєм
ВАСИЛЬ ДАНИЛЕВИЧ,
машиніст у бровари Штайнера
улиця Желїзнича, Чернівцї.

Робітня кравецка

Андрія Городиского

Чернівцї, ул. Семигородска ч. 1. в подвірю на право
принимає
замовленя на ріжнородну мужеску ґардеробу.

Виконує також **уніформи** для п. п. **урядників,** точно скоро і дешево. 154 4—5

Цїлком відновлена і вповнї асортована

ТОРГОВЛЯ ТОВАРІВ КОРІННИХ І КОМНАТА ДО СЬНІДАНЬ

149 (7—8)

ІГНАТІЯ ВЛАСЮКА

Чернівцї, ул. Паньска ч. 35,

поручає **НА СЬВЯТА** поручає

цукор, каву, чеколяду і чай. Риж, саґо, ріжні макарони, гриби, муку, смалець, фіґі, повила, муштарду, ріжнородні сири і бриндзю. Бобкове листе, шафран, гвоздики, родзинки, міґдали і т. п. — Найлїпші лїкери, рум Ямайка і иньші, горівки, пиво, оливу, оцет, оселедцї, сардинки, кавяр і ріжні вина.
Сьвічки, кадило, віск і сьвічочки на деревце. Ріжні артикули для домашного ужитку.
Замовленя з провінциї виконують ся сейчас.

Товари сьвіжі — услуга скора і точна.

Певною річею є, що до

КАНАДИ або АМЕРИКИ

найлїпше їхати переправою

М. Г. ФРЕЙДБЕРҐА в Антверпії,

бо то є одинока справедлива, найкоротша і найдешевша дорога до заморских країв! — Є то перша переправа, котра узнана народом за найлїпшу! — Завчасу удавайте ся писемно і посилайте задатки на шіфкарти до

M. G. Freudberg, Antwerpen
10. Van Leriusstraat. (BELGIA.) —

Розповсюджуйте „БУКОВИНУ“ і „РУСКУ РАДУ“.

До Америки з Галичини і Буковини

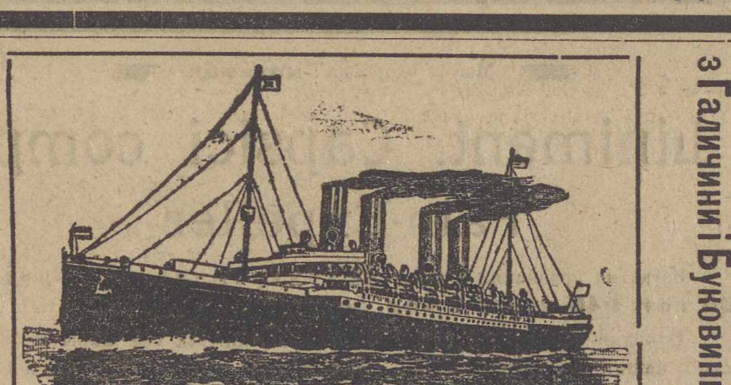

До Америки з Галичини і Буковини

свій до свого!

Що **вівтірка** відходять з Бремен до **Нового-Йорку** славні поспішні цїсарскі кораблї як: Kaiser Wilhelm d. Grosse, Kaiser Wilhelm II., Kronprinz Wilhelm; подорож тими кораблями тревае лише **5 днїв.**
Що **суботи** двошрубові почтові кораб. з Бремен до **Нов.-Йорку.**
Що **четверга** двошруб. почтові кораб. з Бремен до **Бальтіморе.**
2 рази на місяць двошрубові почтові кораблї з Бремен до **Ґальвестону** (Тексас) Арґентини, Бразилії і т. д. 96 25—30
На кожде запитанє відповідає оборотно і безплатно одинока руско-ческа фірма
КАРЕШ і СТОЦКИЙ Bremen, Bahnhofstr. 29.
Хто переїзджає з нашою шіфкартою через границю, не підлягає контролї на прускій границї.
СВІЙ ДО СВОГО!

свій до свого!

СКЛАД ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА МОЛОДШОГО

Чернівцї, улиця Головна-Енценберґа ч. 3.

Склад ц. к. надвірних фабрик
Товарів обувяних А. Чапек, Віденї, П. Л. Попер, Хрудім.
Капелюхів: І. Генрик Іта, Віденї, Осип Піхлер і Сини, Ґрац.
Товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Спілки, Віденї.

Поручаю Вп. П. Т. Публицї товари на різдвяні і новорічні подарунки в дуже великім виборі, та мимо того що все і всюди подорожіло, продаю їх по звичайних цїнах.

Артикули бронзові, альбоми, ташки дамскі, рукавички, Manicure до шитя, підставки на листи, табакерки, тютюнярки, ґарнїтури до куреня, до писаня, касети, бонбонярки, перфуми, мила, спинки до маншетів, шпильки до волося і ріжне.

Артикули до подорожи. нецесарія, ташки, жіночі куфри до пакованя, подорожи і валїзи, специяльні куфри Mädler-а з Липска, до пуделка на капелюхи, пледи, коци (Kamelhaar) анґлїйскі пледи для пань і панів і т. и.

Парфуми, мила і щітки: Найлїпші вироби з фабрик Roger & Gallet, Gustav Lóhse, Ideal Hubigaux L. I. Piwer Paris, щіточки до волося, зубів і річий.

Краватки і біле. Правдиві анґлїйскі краватки, кождого місяця новий фасон. Найсолїднїйше біле мужеске під ґаранцією, біле систему Dr-a Laman-a і м. Ковнярики, маншети, хусточки, шельки і підвязки до панчох.

Ковнярі футряні і зарукавки перскі, з куни, лиса, бобра. дикого кота і т. п. для пань і панночок. Шапки перскі, баранкові, Гімаляя, як також ріжні суконні для панів і хлопцїв.

Товари паньчохові і вовняні. Правдиве біле Єґера, др. Лямана спідня убор, правдиве біле з вовни верблюда, огрівачі черева, колїн, пульсів і грудий, вовняні камізельки для пань і панів, паньчохи, камаші і чепцї.

Черевики правдиві Box, Chevreaux, лякерки, Klir-Hid, Puch, з шкіряними або лякерованими обкладами, з плюшовим футрованєм, або без того, для пань, панів, панночок, хлопцїв і дїтий.

Чоботи з холевами з Boxcalf суконні, для панів і хлопцїв. Обув домова ріжнородна.

Рукавички: нитяні, шкіркові фотровані і гладкі, Glacè з Chair і шовку для пань, панів і дїтий. Найлїпші вироби.

Кальоші правдиві російскі, шведскі, американьскі і черевики до снїгу.

Капелюхи найлїпші плюшові, з льодену, фільцові, тверді або мягкі, найновійшого фасону. Цилїндри і кляки.

Артикули до польованя. Стрільби, револьвери, пістолї і всякого рода амуниция. Торби стрілецкі, камаші і коци.

Конфекция дїточа. Плащі, убраня, капузи, капелюхи, шапки, рукавицї, зарукавки і т. п.

Льорнети, побільшаючі шкла, найлїпші францускі фабрикати.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає: Віктор Строїч
З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.

KUL